

## Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2023. gada 16. maijā

Turpinājums

2023. gada 18. maijā

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš.

**A. Laviņš.**

Labrīt!

Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Uzklausīsim pieaicinātās personas. Un kā nākamā pieaicinātā persona ir Privāto augstskolu asociācija. Privāto augstskolu asociāciju tiesas sēdē uz pilnvaras pamata pārstāv Irina Gafta.

Peronu apliecinātie dokumenti ir pārbaudīti?

**L. Stutāne.**

Dokumenti ir pārbaudīti.

**A. Laviņš.**

Paldies.

Gaftas kundze, lūdzu, aicinu jūs sniegt viedokli Satversmes tiesai. Lūdzu!

**I. Gafta.**

Liels paldies.

Labdien, augsti godājamā tiesa! Klātesošie!

Privāto augstskolu asociācija papildus sniegtajiem paskaidrojumiem vēlas uzsvērt sekojošo.

Īsi par labas likumdošanas principu. Mēs uzskatām, ka sasteigta grozījumu pieņemšana divu mēnešu laikā nebija attaisnojama, apstrīdētās normas netika pienācīgi pamatotas ar atbilstošiem nozares ekspertu pētījumiem un mēs bijām spiesti sagatavot savus priekšlikumus otrajam lasījumam, kas nebija ņemti vērā.

Mēs pilnībā pievienojamies Rektoru padomes vakardien paustajam attiecībā par šādu nepieņemamu praksi un atliek secināt, ka apstrīdētās normas tika pieņemtas pretēji likumdošanas procesam un pienācīgai likumprojekta izskatīšanas kārtībai. Ar to kārtējo reizi apdraudot šo Latvijas valsts demokrātijas institucionālo sistēmu.

Par neatbilstību Satversmes 105. pantam. Mēs uzskatām, ka apstrīdētās normas nesamērīgi aizskar privāto augstskolu tiesības uz īpašumu, kas ietver arī tiesības izmantot augstskolām piederošo īpašumu tā, lai gūtu pēc iespējas lielāko ekonomisko labumu. Ir zināms, ka studijas svešvalodā ir orientētas uz izglītības eksportu. Un apstrīdētās normas 5. daļa, ar kuru visiem attiecīgajiem studiju virzieniem, kuros tiek īstenotas kāda no programmām svešvalodā, ir jābūt saņēmušam novērtējumu „labi” vai „izcili” akreditācijas procesā, nesamērīgi aizskar un ierobežo augstskolu tiesības pieņemt lēmumu par akadēmisko darbību un arī attīstības stratēģiju.

Rektoru padome vakardien pamatoti uzsvēra, ka novērtējums „viduvēji” nenozīmē, ka studiju virziens ir neatbilstošs prasībām. Tas nozīmē, ka tai ir zināmi trūkumi, kuri ir novēršami līdz kārtējai akreditācijai.

Ir izveidojusies situācija, kad gadījumā, ja studiju virziens, piemēram, atkārtoti piesaka kādas programmas īstenošanu svešvalodā, esot novērtējumam „viduvēji”, studijas ir pārtraucamas. Taču virzot kādu no studiju programmām pirmo reizi un saņemot virziena novērtējumu „viduvēji”, studiju programmas īstenošana svešvalodā vispār nav iespējama. Mēs nevaram ilgtermiņā plānot savu darbību, esam atkarīgi ne vien no lietojamo svešvalodu ierobežojuma, bet arī no virziena novērtējuma „labi” vai „izcili”, no kā ir atkarīgs, kas ir ļoti svarīgi, vai studiju programmā esošie studenti varēs turpināt studijas, vai varēsim nodrošināt studentu mobilitāti pēc ERASMUS programmām, vai varēsim turpināt sadarbību ar ārvalstu augstskolām pēc dubultā diploma programmām. Tādu privāto augstskolu ir 14. Taču Eiropas augstākās izglītības telpa atzīst augstskolu starptautisko sadarbību kā priekšnoteikumu augstskolu globālai konkurētspējai. Jāņem vērā arī fakts, ka ārvalstu studējošie vismaz daļēji kompensē vietējo studējošo skaita samazinājumu, kas ir radies Latvijas demogrāfiskās situācijas rezultātā.

Aizliegums sniegt augstākās izglītības pakalpojumus svešvalodā ar nedaudziem izņēmumiem ierobežo privāto augstskolu tiesības nodarboties ar komercdarbību, kavē augstākās izglītības konkurētspēju un arī internacionalizācijas pienācīgu izmantošanu.

Par normas neatbilstību Satversmes 112. un 113. pantam ir četri galvenie aspekti.

Pirmais: normu pieņemšana ierobežo augstskolu autonomiju saskaņā ar Augstskolu likuma 4. pantu un studējošo akadēmisko brīvību pēc Augstskolu likuma 6. panta, neaizstāv valodas lomu augstākajā izglītībā, bet drīzāk nostāda to pretrunīgā un pat pazemojošā stāvoklī.

Mēs uzskatām, ka no zinātnes attīstības redzesloka valodas izvēles jautājums ir atstājams augstskolu izvēlei. Esošajos ģeopolitiskajos apstākļos ir radusies nepieciešamība arī pēc Boloņas procesa dalībnieku valodu izmantošanas augstākajā izglītībā, it īpaši ņemot vērā to, ka divu valstu dalība Boloņas procesā ir apturēta.

Otrais aspekts. Lielo universitāšu harta nosaka, ka akadēmiskā brīvība ir akadēmiskās sabiedrības locekļu individuāla vai kolektīva brīvība virzīt, attīstīt un nodot zināšanas. Tiesa uzklausa ministriju, Saeimas pārstāvju nostāju par apstrīdēto grozījumu mērķi aizsargāt valsts valodu. Taču valsts valodas aizsardzība un zinātniskais potenciāls ir nodrošināms daloties ar mūsu zināšanām, ar zinātnes panākumiem, arī svešvalodā, ar ārvalstu studentiem.

Neapšaubāmi ir jāveicina Latvijas zinātnes un pētniecības attīstība, kā arī Latvijas un tās valsts valodas vietas stiprināšana starptautiskajā zinātnē, bet ievērojot akadēmiskās brīvības principus.

Trešais aspekts. Mēs pilnībā pievienojamies pie Valsts prezidenta paustā viedokļa, ka studiju programmu nodrošināšana Eiropas Savienības oficiālajās valodās pēc attiecīgo virzienu novērtējuma ar „labi” vai „izcili” var radīt priekšstatu, ka labu vai izcilu kvalitāti augstākajā izglītībā var nodrošināt tikai Eiropas Savienības oficiālajās valodās, savukārt valsts valodā tiek īstenotas ne tik kvalitatīvas studiju programmas.

2022. gada 18. janvāra Eiropas Padomes ieteikumos veidot tiltus efektīvai sadarbībai augstākās izglītības jomā Eiropā, dalībvalstīm ir ieteikts starp pārējo ļaut noteikt mācības valodu, savukārt tā paša 2022. gada 5. aprīļa ieteikumos Padome ieteica dot iespēju augstākās izglītības iestādēm noteikt mācību un mācīšanas valodu attiecīgajā gadījumā ievērojot daudzvalodību.

Ceturtais aspekts. Kopīgo studiju programmu izveide. Arī ir nesamērīgi ierobežota ar 56. panta piekto daļu. Ļaujot veidot to tikai valodu un kultūras programmās. Tas ir klaji pretrunā ar 2020. gada Eiropas Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam un Eiropas Padomei par Eiropas izglītības tēla izveidi līdz 2025. gadam, kurā ir uzsvērts, ka Eiropas augstākās izglītības sistēmām vajadzētu būt vērstām uz ciešāku un dziļāku sadarbību starp augstākās izglītības iestādēm, kas varētu veicināt kopīgu mācību programmu izstrādi un kopīgus kursus.

Un nobeigumā par samērīguma principu.

Mēs uzskatām, ka apstrīdētās normas neatbilst arī samērīguma prasībām. Vērtējot, vai leģitīmo mērķi var sasniegt arī kā citādi, par saudzējošāko līdzekli ir atzīstams atstāt studiju programmām valodas izvēli tieši augstskolām, neaprobežojot svešvalodu izmantošanu tikai Eiropas Savienības valodām, bet ļaut īstenot studiju programmas Boloņas procesa dalībvalstu valodās.

Un otrais aspekts, ka valsts valodas aizsardzība ir garantēta ar Augstskolu likuma 56. panta 7. daļu, kas nosaka, ka tiem ārvalstu studējošiem, kuru studijas ir paredzētas vairāk nekā 6 mēneši un pārsniedz 20 kredītpunktus, obligāti apgūt valsts valodu. Tātad, pat mācoties svešvalodas programmā, viņiem ir prasības un pienākums tad arī apgūt valsts valodas kursus.

Līdz ar to mēs uzskatām, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 105., 112. un 113. pantam.

Paldies.

**A. Laviņš.**

Paldies, Gaftas kundze, par jūsu sniegto viedokli.

Jūsu uzrunā varēja dzirdēt teikumu, ka apstrīdētās normas neaizstādot valsts valodu, bet privāto augstskolu nostādot pazemojošā situācijā. Variet izskaidrot, ko jūs domājāt ar šādu teikumu?

**I. Gafta.**

Es teicu, ka nostāda pazemojošā situācijā programmas, kas īstenojamas valsts valodā.

**A. Laviņš.**

Paskaidrojiet!

**I. Gafta.**

Tieši pievienojoties Valsts prezidenta paustajam, ka pietiek ar to, ka studiju virzienus, kuri ir novērtēti ar „viduvēji”, var īstenot valsts valodā. Tad Latvijas studentiem ir pietiekošs novērtējums, bet svešvalodā tad tikai ar „izcili” un „labi”.

**A. Laviņš.**

Tātad, jūs uzskatāt, ka šīs normas par kvalitātes prasībām ir attiecināmas tikai uz tiem studiju virzieniem un programmām, kuras tiek nodrošinātas kādā no Eiropas Savienības dalībvalstu valodām, ja? Neattiecinot to uz programmām valsts valodā?

**I. Gafta.**

Jā.

**A. Laviņš.**

Un tur to pazemojošo attieksmi jūs saskatāt?

**I. Gafta.**

Jā.

**A. Laviņš.**

Sapratu.

Nākamais jautājums. Vai privātām augstskolām ir kādi šķēršļi noteiktu studiju virzienu un tajā ietvertās studiju programmas īstenot kādā no Eiropas Savienības dalībvalsts valodām?

**I. Gafta.**

Jau pieteicot jauno akreditāciju, mēs varam, protams, noteikt. Bet, virzot akreditāciju attiecīgi komisijā un novērtēšanai un akreditācijai, novērtē virzienu nevis programmas atsevišķas. Un, tad novērtējot kopumā to virzienu, mēs zaudējam tiesības īstenot kādu no virziena programmām svešvalodā, ja novērtējums ir, piemēram, „viduvēji”.

**A. Laviņš.**

Bet, ja šajā virzienā visas ietvertās programmas, kuras ir kādā no Eiropas Savienības dalībvalsts valodām, ir novērtēts ar „labi” vai „izcili”, tātad jums nav šķēršļu šādas studiju programmas, ietvertas noteiktā studiju virzienā, īstenot.

**I. Gafta.**

Nē, godājamā tiesa, tā nav, jo...

**A. Laviņš.**

Paskaidrojiet, lūdzu!

**I. Gafta.**

Jo pēc esošā regulējuma programmas īstenošana svešvalodā ir atkarīga no attiecīgā virziena novērtējuma „labi” vai „izcili”. Mums ir viens jau gadījums, kad virziens bija novērtēts viena programmai vienai privātaugstskolām no ekspertu puses kā „labi”, pēc tam studiju kvalitātes komisija pazemināja šo novērtējumu virzienam un virzienā divas programmas, kuras pieteica to īstenošanu svešvalodā, bija atteiktas.

**A. Laviņš.**

Atteica tāpēc, ka novērtējums nebija šāds?

**I. Gafta.**

Jā.

### **A. Laviņš.**

Bet šis taču ir jautājums par tiesību normas piemērošanu. Mans jautājums bija par to, vai tīri no apstrīdētajām normām kopumā, nodrošinot to, ka noteiktajā studiju virzienā visas programmas ir tādas, kuras būtu novērtējamas ar „labi” vai „izcili”, vai norma liegtu šādā gadījumā privātajām augstskolām īstenot studiju virzienu un tajā ietilpstošās studiju programmas, kuras visas ir novērtētas ar „labi” un „izcili”, un novērtēšana ir individuāls katra gadījuma izvērtējums, vai šī norma to liedz? Taču nē!

### **I. Gafta.**

Virziena novērtējums ir atkarīgs arī no studiju programmu novērtējuma.

### **A. Laviņš.**

Jā.

### **I. Gafta.**

Un tad vērtējot un novērtējot katru programmu ar „labi” vai „izcili”, protams, ka virziens saņem to novērtējumu „labi” vai „izcili”. Un tad ierobežojuma šajā ziņā nav, ja ir šis te novērtējums virzienam „labi” vai „izcili”.

### **A. Laviņš.**

Saprātu. Tātad, ir jāsaņem katrai programmai, kura ietilpst noteiktā virzienā, novērtējums „labi” vai „izcili”. Tad vienu studiju virzienu ar visām programmām, piemēram, ir iespējams privātajām augstskolām īstenot angļu valodā. Saprātāties.

### **I. Gafta.**

Jā. Tā tas ir.

### **A. Laviņš.**

Vai privātajām augstskolām ir iespēja pašām noteikt, ka, piemēram, bakalaura studiju līmenī būs viena valsts valodas proporcija programmās, savukārt maģistra studiju programmās tā varētu būt, ka valsts valodas lietojums varētu būt mazāks, bet doktorantūras studiju līmenī tas varētu būt vēl mazāks. Vai privātajām augstskolām ir šādas iespējas? Apstrīdētās normas dod jums šādu rīcības brīvību?

### **I. Gafta.**

Mēs varam izveidot programmas vienā valodā, vai nu valsts valodā vai kādā svešvalodā, mums arī ir tiesības izveidot vienu programmu un izmantot dažādas valodas un pieteikt tās akreditācijai.

### **A. Laviņš.**

Labi. Un ja es saņemu šādu atbildi... Tad vienā no uzrunā pieminētajiem teikumiem jūs minējāt, ka nesamērīgi ir ierobežota augstskolu autonomija tādā izpratnē, ka tai ir liegtas tiesības izvēlēties valodu, kādā veidot studiju programmas.

Bet ja jūs nupat man atbildējāt, ka jūs varat izvēlēties kādu no Eiropas Savienības valodām un veidot programmas, un turklāt atbilstoši studiju līmenim, jums ir noteikta rīcības brīvība, kā veidot šo studiju virzienā noteiktās programmas, vai angļu valodā vai latviešu valodā, tad kā izpaužas... konkrētāk es labprāt gribētu sadzirdēt... tas jūsu apgalvojums, ka apstrīdētās normas nesamērīgi ierobežo privāto augstskolu autonomiju valodu izvēlē tieši.

### **I. Gafta.**

Tad pirmais šķērslis ir manis pieminētais novērtējums, kā es jau norādīju, ka ir jābūt tieši „labi” vai „izcili”, un otrais ir saistīts ar mūsu priekšlikumiem, kurus mēs iesniedzām izskatīt likumprojektu, kas ir arī pievienots pie mūsu paskaidrojumiem lietā. Mēs uzskatām, ka valodas ir izmantojamas, kas noteiktas Boloņas procesā nevis Eiropas Savienības oficiālās valodas.

### **A. Laviņš.**

Labi, sapratu. Boloņas procesa dalībvalstu loks ir plašāks nekā Eiropas Savienības dalībvalstu loks. To arī lietas dalībnieku pārstāvis atzīmēja iepriekšējās tiesas sēdēs. Kas valstij... respektīvi, mans jautājums būtu... vai varētu nosaukt to tiesisko pamatu, kas valstij uzliek šādu pienākumu tieši ievērot Boloņas procesā iesaistīto dalībvalstu valodas, kuras varētu Latvijas privātās augstskolas brīvi izvēlēties kā mācību valodu vai studiju programmu valodu, pareizāk sakot. Kas ir tas tiesiskais pamats, kurš uzliek valstij šādu pienākumu?

### **I. Gafta.**

Es nevaru pateikt, ka uzliek par pienākumu... tomēr ir jāizvēlas kaut kāds saudzējošākais līdzeklis, arī vērtējot to nepieciešamību arī likumdevējam pienācīgi to vērtējot. Es būtu varbūt pavirzījusi jūsu jautājumu un atbildēšu tā... ka, ja mēs paskatāmies no Eiropas redzesloka, šobrīd vispār gan Eiropas Komisijā, gan Eiropas Padomē virzās uz to, lai izveidotu Eiropas universitāšu kopējo stratēģiju, pētniecības telpu un arī aicina atklāti savas rekomendācijas un ieteikumus izmantot visus Boloņas procesā iespējamus principus un arī Boloņas procesu kā tādu.

Mēs uzskatām, ka mēs ierobežojam piedalīšanos starptautiskajā zinātnē arī, ja mēs nedalāmies ar savam zināšanām, ja mums nav studentu apmaiņas pienācīgas un tieši nerunājot tikai par Eiropas Savienības dalībvalstīm, bet runājot arī par Boloņas

procesa dalībvalstīm, kura sastāvā ir arī Ukraina, arī Armēnija, piemēram, Gruzija un Kazahstāna, ar kurām mūsu privātaugstskolām ir ļoti cieša sadarbība.

#### **A. Laviņš.**

Paldies. Daļēji sapratu.

Bet es labprāt mēģinātu tomēr noskaidrot tā jūsu apgalvojuma pamatojumu. Jūs jau minējāt, ka tā augstskolu autonomija ir pārkāpta, jo privātajām augstskolām neesot iespējas izvēlēties kādu no Boloņas procesa dalībvalstu valodām. Un, ja reiz jūs sakāt, ka šādas izvēles neesība ir kaut kas, kas pārkāpj jūsu tiesības, tad mans jautājums ir izrietošs. Lūk, tieši kas tad, jūsuprāt, ir tas tiesiskais pamats, kas jums dod šādas tiesības un šajā tiesas sēdē jūs varat teikt, ka valsts šīs tiesības nav ievērojusi. Un es to gribēju sadzirdēt, vai Satversme vai kāds starptautiskais tiesību akts uzliek valstij par pienākumu nevis ievērot rekomendāciju, bet ievērot privāto augstskolu tiesības izvēlēties tieši šādas valoda mācību programmā? Kas ir tas tiesiskais pamats? Tomēr es atgriezīšos pie sava jautājuma.

#### **I. Gafta.**

Nu, par tiesiskajiem pamatiem es jau izteicos vairākkārtēji. Varbūt arī papildinot... Mēs varam ierobežot, protams, jā. Kā es dzirdēju arī iepriekšējās tiesas sēdēs, tad pārstāvji daudz runāja par to, kāda ir pieredze mūsu kaimiņvalstīs. Un kā mēs varam izvēlēties to vispār pieeju no vienas puses un to ceļu. Kā mēs attīstām vispār augstāko izglītību mūsu valstī? Un pieminēta bija Igaunija. Bet es varu arī pieminēt, piemēram, Lietuvu, kurā mācības svešvalodā ir atļautas jau sen bez ierobežojumiem un pat vairākkārtēji pieminētajā krievu valodā un pat valsts Viļņas universitātē tas ir pieļaujams. Tad, protams, mēs varam ierobežot un likumdevējam ir tādas tiesības, bet, kā mēs jau minējam, tas aizskar gan mūsu īpašumtiesības nodarboties ar komercdarbību un gūt labumu, tas skar arī mūsu autonomiju, jo mūsu tiesības izvēlēties valodu, kā es jau teicu, ir ierobežotas ar diviem galvenajiem tādiem pamatiem. Tātad, ir jābūt attiecīgajam novērtējumam, neskatoties uz to, ka augstskola var turpināt studiju programmas ar novērtējumu „viduvēji” valsts valodā, un otrais, ka mēs esam ierobežoti ar Eiropas Savienības oficiālajām valodām.

#### **A. Laviņš.**

Jā, Gaftas kundze, paldies. Paldies par jūsu sniegtajām atbildēm uz maniem jautājumiem.

Droši vien, ka strīda par to, vai šis apstrīdētais regulējums skar privāto augstskolu tiesības uz īpašumu un augstskolu autonomiju, nu, varētu tāds nopietns strīds nebūt, bet lietā jau jautājums ir par to, vai šie ierobežojumi ir samērīgi. Lūk, tas

ir tas būtiskākais, šķiet, jautājums, bet dosim iespēju arī citiem tiesnešiem uzdot jautājumus. Šobrīd vārds ir tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

**G. Kusiņš.**

Jā, labdien!

Man ir viens jautājums par jūsu rakstveidā sniegto viedokli un pielikumā jūs jau pieminējāt šos priekšlikumus, ko jūs iesniedzat komisijai.

Jūs piedāvājat 56. panta ceturtajā daļā un arī 56. panta trešajā daļā kā kritēriju izmantot šo īstenot Boloņas procesa dalībvalsts valodā. Jūs to arī šodien norādījāt.

Sakiet, lūdzu, vai jūs bijāt domājusi tad visu to Boloņas procesa dalībvalstu, tajā skaitā arī krievu valodā un tajā skaitā baltkrievu valodā? Jo jūs savā uzrunā pieminējāt kaut kādu apturēšanas faktu.

**I. Gafta.**

Jā. Apturēšanas fakts arī ir publiski visiem zināms, ka Krievijas un Baltkrievijas piedalīšanās Boloņas procesā bija apturēta. Un tad uz šo brīdi vispār nepastāv nekādu vai nu bažu vai nu baumu par to, ka kāda no augstskolām pat hipotētiski var izmantot Boloņas procesa valodu krievu valodu.

**G. Kusiņš.**

Mans jautājums vairāk ir par to laika nogriezni. Skatoties šī Boloņas procesa mājaslapu, es redzu, ka šī apturēšana ir notikusi 2022. gada aprīlī. Jūsu priekšlikums ir iesniegts 2021. gada aprīlī. Sakiet, lūdzu, tad, kad jūs iesniedzāt priekšlikumus, jūs jau prezumējāt to Krievijas izslēgšanu vai kā? Jo es gribu saprast to jūsu priekšlikuma būtību.

**I. Gafta.**

Nē. Mēs to neprezumējām. Bet mēs kā iepriekš paudām gan izskatot iepriekšējo lietu par līdzīgām normām apstrīdētajām, kas bija atzītas par spēkā neesošām daļēji, tad mēs arī paudām savu viedokli, ka mums jāpieturas pie Boloņas procesa augstākajā izglītībā.

**G. Kusiņš.**

Un tad... lai tiktu pie skaidrības... Tajā brīdī, kad jūs iesniedzāt, tad tas aptvēra arī krievu valodu? Tikai, lai būtu skaidrība...

**I. Gafta.**

Nu, formāli jā, protams.

### **G. Kusiņš.**

Paldies.

### **A. Laviņš.**

Paldies. Turpinām ar tiesnešu jautājumiem. Vārds tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

### **I. Kucina.**

Labrīt! Paldies.

Man tāds jautājums. Klausoties jūsu gan atbildes, gan viedokli... Sakiet, lūdzu, vai tad es pareizi saprotu... proti, jūs sakāt, ka augstskolu autonomija ir ļoti svarīga augstskolām un tādejādi jums vajadzētu ļaut pašiem noteikt šo te svešvalodu lietošanas proporciju, nu, atkarībā no tā, kā augstskola attiecīgi redz savu attīstību.

Sakiet, lūdzu, arī iepriekš jūs noteikti sekojāt līdzī šim jautājumam un, zinot arī jūsu profilu, ka jūs arī pasniedzat un esat akadēmiskajā vidē, iepriekš arī Satversmes tiesas spriedumos ir ļoti skaidri definēts, ka valsts valoda ir konstitucionālā vērtība un neatņemama Latvijas valsts konstitucionālās identitātes sastāvdaļa. Vai tas nozīmē, pēc jūsu ieskatiem, ka valsts nevarētu regulēt svešvalodas proporcijas lietošanu un augstskolas princips stāv pāri šim te identitātes jautājumam... valsts identitātes jautājumam?

### **I. Gafta.**

Nu, es uzskatu, ka mēs varam atrast kādu vispār citu iespēju to noteikt un varbūt arī nodrošināt valsts valodas aizsardzību, jo skatoties šīs apstrīdētās normas... tas pēc būtības neskar vispār studiju programmas, kas īstenojamas valsts valodā. Mēs runājam par to proporciju, cik daudz mēs varam akreditēt tad valsts valodā īstenojamās studiju programmas un cik daudz svešvalodā. Mēs varbūt varam noteikt kaut kādu proporciju, lai to līdzsvaru tomēr tad ievērotu. Bet dotajā brīdī, ja mēs paskatāmies uz statistiku, privātajām augstskolām tas īpatsvars programmu īstenošanai svešvalodā nav tik liels. Kopumā programmas īstenošana svešvalodās ir aptuveni kādi 20-25 procenti. Vēl jo vairāk. No Latvijas studentiem tajās programmās, kas īstenojamas svešvalodā, mācās tikai 15 procenti. Tad manā skatījumā šeit mums tomēr jāskatās uz to, kā mēs nodrošinām to akadēmisko brīvību un arī autonomiju, ļaujot šīm augstskolām īstenot programmas svešvalodā, neatkarīgi no tām programmām, kas īstenojamas valsts valodā.

## **I. Kucina.**

Labi. Paldies.

Un vēl jautājums man būs tāds. Proti, šo trešo dienu mēs runājam un analizējam iespējamās alternatīvas. Sakiet, lūdzu, ja likumdevējs būtu paredzējis kvalitātes kritēriju, bet nevis „labi” un „izcili”, bet „viduvēji”, sākot no „viduvēji”.

Vai tā būtu, nu, teiksim, laba pieeja jūsu ieskatā regulēt šo jautājumu?

## **I. Gafta.**

Nu, no vienas puses, jā, tas būtu paplašinājums mūsu tiesībās īstenot programmas svešvalodā. Bet, no otras puses, zinot, kā notiek akreditācijas process, manuprāt, tajā arī ir daudz tā teikt, subjektīvisma, jo sākotnēji vispār virzieni un programmas novērtē eksperti, kuri ir no citām augstskolām un pat ārvalstu augstskolām, arī nozares speciālisti un, pat esot kādam labam novērtējumam, pēc tam to pārvērtē komisijā ierēdņi, kuri skatās tad jau tāpat tās formalitātes, atbilstību dokumentos, ciparos un tā tālāk.

Un šajā ziņā tomēr es uzskatu, ka mums ir jāatrod kaut kāds cits risinājums, pie kādiem nosacījumiem mēs varam vai noteikumiem, vai kādām prasībām mēs varam atļaut īstenot programmas svešvalodā. Kā es jau teicu, iespējams, ievērojot kādu proporciju starp valsts valodā īstenojamām programmām un svešvalodā īstenojamām programmām.

## **I. Kucina.**

Paldies.

### **A. Laviņš.**

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

### **A. Rodiņa.**

Jā, labdien! Iepriekšējā Satversmes tiesas lietā, kurā tika vērtēta šī te 56. panta atbilstība, Satversmes tiesa citastarp teica, ka viens no kritērijiem, kas būtu jāapsver likumdevējam, dodot iespēju īstenot studiju programmas svešvalodās, būtu arī nepieciešamība augstskolām sasniegt noteiktu kvalitātes līmeni.

Sakiet, lūdzu, cik var saprast, tad likumdevējs, nu, izšķiroties par studiju programmu un studiju programmu virzienu, akreditācijas ņemšanu vērā, nosakot šos te divus kritērijus, proti, ja ir vērtējums „labi” vai „izcili”, ir mēģinājis definēt šo te noteikto kvalitātes līmeni, kāds ir jāsasniedz augstskolām.

Sakiet, lūdzu, vai, jūsuprāt, tas ir pietiekami, vai varbūt tomēr ir vēl kādi citi kritēriji, kas būtu jāņem vērā, lai novērtētu augstskolas kvalitātes līmeni? Paldies.

## **I. Gafta.**

Paldies par jautājumu.

Augstskolu kvalitāti pārbauda akreditācijas laikā. Un kā absolūti pamatoti vakardien teica Rektoru padomes pārstāvis, ka arī novērtējums „viduvēji” nenozīmē, ka kāda programma vai virziens ir prasībām vai normatīvam aktam neatbilstošs. Tas nozīmē, ka tajā ir kādi trūkumi. Tas varētu būt... faktiski, nu tur arī ir daudz kritēriju, pēc kuriem novērtē tieši virzienu attiecīgi. Bet, tā kā valsts piešķirot tiesības īstenot virzienu arī pie novērtējuma „viduvēji”, es uzskatu, ka nav jābūt atšķirīgai pieejai vai svešvalodā vai valsts valodā tāpat attiecīgi novērtējums ar kādu atzīmi... nu, ne ar atzīmi, bet ar kādu novērtējumu attiecīgo...

Manā skatījumā, ja programmas un virziens ir akreditētas, tas nozīmē, ka mēs varam tad īstenot attiecīgās programmas attiecīgajā valodā. Punkts. Jo to uzrauga un stingri arī uzrauga un vadoties no daudziem, daudziem normatīvajiem aktiem, valsts.

## **A. Rodiņa.**

Jā. Tomēr es gribētu vēl precizēt un vēl vienu jautājumu uzdot.

Ņemot vērā... tiešām tiesas sēdē ir izskanējuši dažādi viedokļi par šo „viduvējo” vērtējumu, jo... jā, vakardien tika teikts, ka „viduvēji” arī nozīmē, protams, ka akreditācijas tā saucamā lapa netiek atņemta un studiju, teiksim, šī te programma var tikt turpināta. Bet tajā pat laikā mēs zinām, ka „viduvēji” nozīmē, ka ir konstatēti ievērojami trūkumi šajā te studiju programmā un savukārt iepriekšējā dienā viena no pieaicinātajām personām atzina, ka „viduvēji” tiek iegūts šis vērtējums ļoti retos gadījumos.

Vai tomēr nu šis te „viduvēji” neliecina, ka studiju programmā ir nepieciešamas tādas ievērojamas izmaiņas un tomēr tas neliecina par šo te kvalitāti, kuru mēs vēlamies sasniegt augstākajā izglītībā?

## **I. Gafta.**

Nu, jau esot jaunajai kārtībai, novērtējums „viduvēji” nav tik rets gadījums, kā bija iepriekš. Un vairāk un vairāk studiju kvalitātes komisija piešķir kādam virzienam kādām no augstskolām šādu novērtējumu.

Protams, pārsvarā novērtējums ir labs, jo, protams, mūsu augstskolas, gan valsts, gan arī privātās augstskolas visu laiku uzlabo kvalitāti un nodarbojas ar zinātni un ar visu pārējo un ar sadarbību... izpildot visas tās prasības, kas ir noteiktas likumā.

Nu, šinī gadījumā tad mēs varam novest to visu līdz absurdam, ka tad, esot novērtējumam „viduvēji”, tad vispār ir aizliedzams virziens un arī valsts valodā mēs tad neatļausim tad turpināt darbības. Tieši tāpēc šī gradācija ir pieņemta, vai ir „viduvēji”, „labi” un „izcili”. Un šis kritērijs nu pamatojoši kā daļa no šiem kritērijiem

tad „labi vai „izcili” varētu būt izmantota tikai vienas programmas īstenošanā svešvalodā, bet otrais kritērijs visiem pārējiem virzieniem vai programmām.

Es uzskatu, ka nav samērīgs un nav pareizs.

**A. Rodiņa.**

Paldies.

**A. Laviņš.**

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

**A. Kučs.**

Labdien! Paldies par viedokli.

Man būs varbūt sākumā viens precizējošs jautājums, kur jūs atbildējāt uz priekšsēdētāja jautājumu par dažādiem studiju līmeņiem – bakalaura, maģistra un doktorantūra... Es sapratu, ka jūs teicāt, ka jūs varat gradēt, pieņemsim tādā ziņā, nu, ja visa programma... viss virziens ir novērtēts „labi” vai „izcili”, ka jums ir, pieņemsim, vairākas studiju programmas maģistratūrā vai doktorantūrā... nu, svešvalodā. Bet citādi, kā es saprotu, jūs gradēt nevarat, jo mums jau ir pateikts... 56. panta trešā daļa diezgan skaidri nosaka, ka ir viena piektā daļa visos studiju līmeņos. Un es saprotu, ka tur nav iespējas gradācijai. Ja tā programma nav, teiksim, svešvalodā, tad visās... gan bakalaura, gan maģistra, gan doktorantūra... man liekas, ir imperatīva prasība, ka jūs varat tikai vienu piekto daļu kursā iekļaut svešvalodās tajās, teiksim, programmās, kas ir valsts valodā

Pareizi es saprotu?

**I. Gafta.**

Tās programmas, kas ir valsts valodā, mēs varam tikai vienu piekto daļu tad nodrošināt attiecīgi...

**A. Kučs.**

Gan bakalaurā, gan maģistrantūrā, gan doktorantūrā. Tās neatšķiras?

**I. Gafta.**

Jā, protams. Bet akreditējot studiju programmu tieši svešvalodā, mēs varam izvēlēties, tieši kuru no programmām un kurā līmenī mēs tad pieteicam akreditācijai svešvalodā.

## **A. Kučs.**

Labi. Paldies.

Tad, skatoties uz jūsu priekšlikumiem arī ko jūs komisijai sniedzāt, es vienkārši gribētu precizēt, cik liela iespēja jums bija līdzdarboties komisijas darbā.

Un otrs mans jautājums ir pēc būtības. Tātad, viens no priekšlikumiem ir 56. panta ceturto daļu izteikt redakcijā... un te 2. punkts.. „ja tas ir noteikts, licencējot vai akreditējot studiju programmu”. Tātad, es saprotu, ka jūs arī iebilstat pret šo prasību, ko norādīja arī Rektoru padome un Augstākās izglītības padome, ka nevis mēs ņemam visu tematisko jomu, bet studiju programmu.

Savukārt, Izglītības ministrijas pārstāvji norādīja, ka tas pašām augstskolām būtu neatbilstoši, jo tas sadārdzinātu procesu, jo būtu tad atsevišķi jāskatās viena studiju programma un tās būtu papildu izmaksas augstskolām.

Tāpēc es arī gribētu jūsu vērtējumu, vai šāds grozījums būtu arī pašu augstskolu interesēs?

## **I. Gafta.**

Tad es sāksu no tā par ceturto to daļu...

Nu, tā ir... atkal mēs runājam par to izvēli. Katra augstskola var izvēlēties, vai viņai ir izdevīgi tad virzīt attiecīgi kādu konkrētu studiju programmu svešvalodā vai nu kopīgu programmu, par ko... nu, jā... kopīgas kādas programmas, par ko mēs vēl daudz nerunājam. Un arī šajā tiesvedībā nebija, manuprāt, vispār izsmeloši tas izvērtēts, jo mums Latvijā nav tik daudz kopīgu programmu, bet mums jāvirzās uz to, lai pēc iespējas vairāk atvērtu šādu kopīgu programmu, it īpaši tātad ņemot vērā, kā es jau minēju, ģeopolitiskos apstākļus un izaicinājumus.

Kas attiecas uz jūsu jautājuma pirmo daļu. Paldies liels par jautājumu.

Tiešām, es personīgi nepiedalos, piedalās mūsu asociācijas priekšsēdētājs Baumaņa kungs tajās sēdēs, bet es piedalos attālināti kā klausītājs. Un es varu apstiprināt Rektoru padomes un Augstākās izglītības padomes teikto gan par izskatīšanas kārtību, gan par ierobežoto laiku izteikties, gan arī varu papildināt, ka neapmierinātība bija izteikta no deputātu korpusa gan no pozīcijas puses, gan no opozīcijas puses. Un es pat atļaušos pateikt, es atceros, ka pat čatā, jo nebija iespējas izteikties katram, kurš piedalās tajā komisijā, vairāki deputāti no vairākām un no dažādām partijām rakstījuši tādus komentārus, kā... „kolēģi, nožēlojami...” tātad, komentējot to, ka faktiski Izglītības ministrijas pārstāvji nevarēja atbildēt pat uz virkni jautājumiem, kas bija uzdoti komisijas laikā. Un, kā mēs redzam, jā, ļoti ātri, steidzamības kārtībā, kas, manuprāt, pēc mana personīgā viedokļa, tas nebūs asociācijas viedoklis, bet tas fakts, ka ministrija ilgstoši vispār nevirzīja šo likumprojektu, sagaidot to termiņu, un kā, Valsts prezidents uz to arī norādīja, ka nebija vēl pat iespējas pārskatīt

vai neizsludināt šo likumu otrai caurlūkošanai, tātad nodrošināt to pārskatīšanu, nebija iespējams. Manuprāt, tas bija izdarīts apzināti. Tas ir mans personīgais viedoklis.

**A. Kučs.**

Paldies.

Vēl viens jautājums. Jūs teicāt, ka dubultie diplomi nav iespējami, ka tas arī ir kā ierobežojums sākumā. Vienlaikus 56. panta ceturtais daļas 3. punkts taču ļauj veidot kopīgas studiju programmas, un tur šie ierobežojumi nav. Bet varbūt precizējiet.

**I. Gafta.**

Jā, jā. Šeit būtu svarīgi uzsvērt, ka kopīgās programmas un dubultā diploma programmas ir absolūti divi dažādi sadarbības veidi. Kad mēs veidojam kopīgas programmas, tad mēs kopā divas augstskolas veidojam kopīgu programmu un attiecīgi mēs piešķiram kādu grādu un pasniedzam arī diplomu pēc attiecīgas programmas un attiecīga līmeņa – vai nu bakalaura, vai maģistra.

Dubultā diploma programmās attiecīgi daļēji students mācās Latvijā un attiecīgi daļēji kādā no ārvalstu augstskolām. Un pabeidzot viņš saņem divus diplomus. Tā ir vispār cita sadarbība nevis par kopīgo programmu īstenošanu, bet dubultprogrammu īstenošanu. Un attiecīgi arī atbraucot Latvijā, ārvalstu studentiem ir jānodrošina mācību process svešvalodā.

**A. Kučs.**

Un ja es varu jūs tagad nedaudz pārtraukt... tad šeit sanāk, ka viņš varētu izmantot tos 20 procentus, kas tad droši vien būtu nepietiekami no tāda programmas lietojuma?

**I. Gafta.**

Tieši tā. Būs nepietiekami, jā.

**A. Kučs.**

Labi. Paldies jums. Nebūs vairāk jautājumu.

**A. Laviņš.**

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm būs jautājumi? Lūdzu!

**E. Krivcova.**

Jā, tātad, es varbūt mazliet atkārtosos... bet tomēr mums ir jāizturas nopietni pret visu pieaicināto personu izteikumiem. Tāpēc es gribēju precizēt.

Pēc Satversmes tiesas tā iepriekšējā sprieduma pieņemšanas, kas skāra tieši privātās augstskolas, vai jums ir notikušas kaut kādas tikšanās vai sarakste ar vai nu tur ar Saeimu, vai ar ministriju, kas ir atbildīgā par šo te...?

**I. Gafta.**

Atbilde ir ļoti vienkārša. Nē.

**E. Krivcova.**

Paldies.

Un tad pie tā samērīguma. Un ļaujiet man sākt ar tādu vispārīgu jautājumu par to, kādēļ mums ir vajadzīgas privātās augstskolas, respektīvi, ka mums ir valsts, mums ir ministrija, mums izglītības politika, mums ir valsts augstskola un valsts finansējums, un kā šajā te sistēmā un arī izglītības jomā, kā saka, kas ir citādi regulēta, kā jūs redzat to misiju, to privāto skolu, augstskolu misiju šādā te sistēmā? Kāpēc jūs gribat pelnīt naudu un darīt kaut ko tādu, kas, nu, tā kā nav valsts augstskolās?

**I. Gafta.**

Ziniet, nu, būtu viegli atbildēt tā ļoti vienkārši, ka tā ir uzņēmējdarbība. Bet tā tas nav. Mēs zinām, ka arī Eiropā un arī Baltijas valstīs ir ļoti plaši arī izmantotas iespējas un arī ir izveidotas attiecīgas privātaugstskolas, kas īsteno savu darbību plašāk, nekā tas ir atļauts varbūt valsts augstskolām, jo valsts augstskolām arī ir savā ziņā ierobežojumi. Es pat nevaru iedomāties, ka varētu būt ierobežotas iespējas veidot kādām personām vai pat uzņēmējiem, vai nu kādām augstskolām izveidot tā saucamās privātās augstskolas ārzemēs, starp citu, augstskolām, piemēram, Latvijā, lai savu darbību īstenotu un arī daloties ar savām zināšanām varbūt arī Latvijā.

**E. Krivcova.**

Labi. Tad tāds jautājums. Kādaī sabiedrībai vai kuram tirgum jūs orientējaties? Vai jūs kalpojat Latvijas sabiedrībai? Vai jums vairāk tomēr tā jūsu doma ir darboties uz eksportu? Vai šajā ziņā var pateikt, ka ir kaut kāda privātajām augstskolām īpaša misija? Bet nu, varbūt es tā pārāk vispārinoši, ka nav tā kā tāda dalījuma, nu, bet, ja ir, tad..

**I. Gafta.**

Eksports ir tikai daļa no privāto augstskolu darbības. Kā rāda statistika, tad ārvalstu studējošo īpatsvars ir ap 25 procentiem no visu studentu skaita. Nu, tas nozīmē, ka tad mēs nodrošinām tieši izglītības un augstākās izglītības iegūšanas iespējas tieši Latvijas studentiem.

**E. Krivcova.**

Labi. Jā, paldies.

Vēl ir tāds jautājums. Tālmācība. Jā, tā ir arī ar šiem grozījumiem... ar šo regulējumu viņa ir diezgan ierobežota, bet cik šis virziens ir tā kā interesants, perspektīvs, vai ir attīstīts tā kā uz šo brīdi?

**I. Gafta.**

Nu, mēs varam pateikt, ka tieši pandēmijas laikā aktualizējās šis jautājums par attālinātajām mācībām. Un vairāk un vairāk tieši privātās augstskolas piesaka arī akreditācijai programmas ietvaros tā saucamās e-studijas. Kas vēl ir svarīgi? Ka e-studijas arī nodrošina iespēju veidot arī kopīgas programmas, piemēram, ar ārvalstu augstskolām. Tad mēs varam nodrošināt mācībspēkus un zinātnisko potenciālu gan no Latvijas, gan no ārvalstīm, tad rīkojot lekcijas attālināti.

**E. Krivcova.**

Labi. Paldies.

Un attiecībā uz to valodu paplašināšanu. Cik svarīgi ir nu, piemēram, sadarbība... ar kādām valstīm, ar kādām valodām... ar kādām universitātēm jūs redzētu... nu, cik svarīgi jums ir tā jūsu darbība un vai jums ir resursi vispār pasniegt kaut ko, nu, nezinu, tur ukraiņu vai gruzīnu, vai armēņu valodā?

**I. Gafta.**

Paldies par jautājumu. Tieši es gribu izstāstīt arī par to situāciju, kas ir izveidojusies pagājušā gada februārī saistībā ar karu Ukrainā. Latvijā atbrauca ne vien studenti, vispār cilvēki, bēgļi. Bet atbrauca arī mācībspēki. Mums ir augstskolas, tieši privātās augstskolas, kurās atbraukuši tie mācībspēki ir no Ukrainas, no dažādām pilsētām, no universitātēm un pieteicās tāpat, lai pasniegtu augstskolās attiecīgajās programmās. Bet šobrīd mēs varam viņiem to piedāvāt, tikai īstenojot, piemēram, angļu valodā... tāpat svešvalodā kādā programmā.

Šis te potenciāls, ka mēs varam izmantot tos mācībspēkus, kas jau atrodas šeit un arī sadarboties ar augstskolām, kas atrodas Ukrainā, būtu, manuprāt, paplašināms. Mēs varam attiecīgi arī veidot studiju programmas, nerunājot par kopīgām programmām un ar to arī atbalstot Ukrainu.

**E. Krivcova.**

Labi. Paldies. Un tad es došu vārdu kolēģei.

### **I. Nikuļceva.**

Jā, labi. Paldies.

Tā, es sāksu ar tādu, nu, varbūt ļoti vienkāršu jautājumu. Varbūt paturpinot vai varbūt man nu ne gluži kļuva skaidrs, ņemot vērā tiesneša Laviņa uzdoto jautājumu par akadēmisko brīvību un par Boloņas procesa valstīm.

Sakiet, tad kā privātās augstskolas saprot to augstskolu autonomiju un arī studējošo mācībspēku akadēmisko brīvību valodu aspektā? Vai tā ir brīvība īstenot studijas kādā no Eiropas Savienības dalībvalstu valodām? Vai tā ir brīvība un augstskolu autonomija īstenot studijas vispār jebkurā valodā? Vai tā ir akadēmiskā brīvība un augstskolu autonomija, ko mums garantē Satversmes 112. un 113. pants Boloņas procesa ietvaros?

### **I. Gafta.**

Runājot par izmantojamām valodām, mēs nevaram ierobežot attīstīt zinātņi un arī nodot zināšanas kādā noteiktā valodā. Ja mēs runājam par globālo pasauli, ja mēs runājam par Eiropas telpu, tad noteikti mēs varam izvēlēties jebkuru valodu, runājot tieši par to valsts pienākumu varbūt izraudzīt vai noteikt kādas īpašas vai stingras prasības attiecībā par valsts valodas aizsardzību, mums nav iebildumu, ka šis jautājums varētu būt noregulēts. Tomēr, runājot par akadēmisko brīvību un valodu izmantošanu, mēs uzskatām, ka, pat nosakot to studiju programmu īstenošanu vai vienā svešvalodā vai Eiropas Savienības oficiālajās valodās, zinātnē izplatāmo un nododamo var vispār jebkurā valodā, pasaules valodā, ar kuru mēs varam... nu, es nezinu, vai Ķīnu vai kādu citu. Tomēr mēs pielāgojamies tam, ka ir attiecīgi arī stratēģija un ir valsts nostāja, ka ir nosakāmi kaut kādi ierobežojumi vai kaut kāds noregulējums, lai to proporciju vai attiecīgi to īpatsvaru saglabātu attiecībā par valsts valodu.

Tieši tāpēc mēs par saudzējošāko līdzekli izvēlējamies tās Boloņas procesa valodas, kaut arī uzskatot, ka ir valodas izvēle tomēr katras augstskolas brīva izvēle.

### **I. Nikuļceva.**

Paldies par atbildi.

Tad pirms mēs ejam tālāk, man arī tāds ļoti vienkāršs un vispārīgs jautājums. Sakiet, kā privātās augstskolas pašlaik pilda savu pienākumu izpildi pret valsts valodu? Vai pilda un kā?

### **I. Gafta.**

Nu, katrā privātajā augstskolā ir izstrādāta attiecīga stratēģija. Ir augstskolas, kurās ir kultūras un latviešu valodas centri izveidoti, ir dažādi pasākumi, ir sagatavošanas valsts valodas kursi ārvalstu studentiem, ir augstskolas, kuras saņēmušas attiecīgus grantus un īsteno projektus pat valsts valodas un kultūras attiecīgās

integrācijas ietvaros, lai tad iepazīstinātu ārvalstu studentus ar Latvijas kultūru un valodu un vēsturi arī.

**I. Nikuļceva.**

Labi. Paldies.

Nu, ļoti daudz pasākumu.

Sakiet, ja, piemēram, Satversmes tiesa atzītu apstrīdētās normas šajā lietā par pilnībā neatbilstošām Satversmei un Saeima arī jaunas normas nepieņemtu, vai tad, jūsuprāt, tas kaut kā kaitētu valsts valodas pozīcijām jeb pietiktu ar šiem visiem pasākumiem, kurus jūs minējāt, un valsts valoda tik un tā tiktu pietiekami aizsargāta un arī mācīt ārvalstu studentiem...

**I. Gafta.**

Mūsu viedoklis ir, ka tas vispār neskar valsts valodu... Ja mēs runājam tieši par jautājumu par studiju programmu īstenošanu svešvalodās. Jo, kā es jau vairākkārtēji minēju, tad statistika rāda, ka pieprasījums pēc studiju programmām svešvalodā ir nu salīdzinoši zems. Kā es jau minēju, tad attiecīgi, ka 15... nu, ne 15, bet 20 procenti ir tās programmas, 20-25, un arī pieprasījums no Latvijas tieši studentiem ir 15 procenti. Tātad, es vispār neuzskatu, ka ir kaut kāds apdraudējums valsts valodai, jo tās programmas, kas īstenojamās valsts valodā, ir akreditējamās un, vēl jo vairāk, vairākums no studiju programmām, kas akreditējamās svešvalodās, paralēli ir akreditējamās arī valsts valodā.

**I. Nikuļceva.**

Vai jūs sakāt, ka tās apstrīdētās normas faktiski jūsu ieskatā neskar valsts valodas pozīcijas? Vai tad jūs piekrītat, ka apstrīdētajām normām ir vispār kaut kāds mērķis? Vai viņas vispār nav vajadzīgas? Viņas ir absolūti liekas mūsu tiesību pantos?

**I. Gafta.**

Grūti atbildēt, vai ir liekas.

**I. Nikuļceva.**

Kāds ir tas mērķis, ja jūs sakāt... nu, mums te Saeimas pārstāvis norādīja, ka tas mērķis ir aizsargāt valsts valodu un uzlabot valsts valodas pozīciju. Nu un jūs sakāt, ka tas vispār neskar valsts valodas pozīciju. Tad liekas šīs normas ir?

**I. Gafta.**

Nu, daļēji neskar, daļēji skar tikai tajā jautājumā šeit tajā esošajā redakcijā saistībā par kopīgās programmas izveidošanu valodas un kultūras jomā varbūt... jā...

Man grūti atbildēt uz jūsu jautājumu, jo, no vienas puses, jā, mēs vairākkārt paudām savu viedokli, ka tā ir mūsu... tas ir autonomijas jautājums un akadēmiskās brīvības jautājums. No otras puses, nu, mēs pielāgojamies tām prasībām un tai valsts nostājai un pozīcijai, kāda ir. Un esam spiesti vienmēr tātad, piedaloties steigā un kaut kādā steidzamā kārtējā likumprojekta izskatīšanā vienkārši virzīt savus priekšlikumus, kaut mēģinot tātad paplašinot mūsu tiesības nedaudz. Nevis vienkārši... mums nav tādas pozīcijas, ka mēs būtu piedāvājuši vispār atteikties un tad piedāvājuši svītrot varbūt kādas daļas vai punktus no attiecīgā likumprojekta.

### **I. Nikuļceva.**

Labi. Tad es gribu uzdot tādu nu, manuprāt, ļoti sarežģītu tomēr jautājumu, bet es tomēr gribu šo te apspriest... par valodu un par valsti. Gribu tomēr parunāt par krievu valodu un varbūt uzdošu šo jautājumu tieši saistībā ar kopīgām programmām. Bet, nu, tā jēga, protams, ir plašāka.

Tātad, pēc apstrīdētajām normām kopīgās programmas var īstenot un tur nav teikts, ar kuru valsti, bet tātad Eiropas Savienības dalībvalstu valodās. Un tas nozīmē, ka kopīgās studiju programmas ir iespējamās ar Ukrainu, Gruziju un Moldovu un citām valstīm un pat Krieviju un Baltkrieviju... bet ir regulēta valoda.

Un tad tas jautājums man ir tāds ļoti tiešs... es ceru, ka jūs spēsiet atbildēt. Kāds tad ir privāto augstskolu viedoklis, vai vainīga ir valoda vai vainīga ir valsts. Ko, jūsuprāt, būtu lietderīgāk noregulēt? Vai jums ir, no vienas puses, interese sadarboties, nu, piemēram, ar to pašu Armēniju, kā jūs minējāt, Kazahiju... tām augstskolām... Es, protams, labprāt uzklāusītu atbildi, bet man ir šaubas, vai tā sadarbība angļu valodā būtu ļoti tāda auglīga. Vai jums būtu interese sadarboties ar šīm augstskolām bez valodu ierobežojumiem un tajā pašā laikā nu... tad jums nav ierobežojumu sadarboties ar to pašu Krieviju...

### **I. Gafta.**

Teorētiski šāda iespēja pastāv. Jautājums ir tikai tajā, vai vispār šāda kopīga programma, virzot to attiecīgajā akreditācijā, būs akreditēta esošajos apstākļos. Teorētiski mēs varam paredzēt, ka jā, iespējams, ka kāda augstskola izlems... iespējams, arī pieteikt kādreiz šādu kopīgu programmu. Es šaubos, protams, par to personīgi, bet nu... teorētiski šāda iespēja pastāv.

Kas attiecas uz sadarbību ar citām valstīm jūsu pieminētajām arī... Protams, ka tā arī notiek angļu valodā. Kas ir būtiski, ka, piemēram, Ukrainā vairāk un vairāk vispār atiet no krievu valodas izmantošanas tieši zinātnē un arī izglītības pasākumos un piedāvā šos augstāko izglītību vai kādas programmas attiecīgās.

Tomēr man negribētos varbūt iedziļināties politiskajos procesos, bet tomēr, manuprāt, mums ir jānošķir politika no tā, ka valoda pastāvēs un ka mēs nevarēsim ar

tiem ierobežojumiem vispār aizliegt pat zinātnē vai augstākajā izglītībā izmantot kādu valodu, par ko es jau daudz runāju iepriekš, atbildot uz jūsu jautājumiem.

Tā kā... nu, no vienas puses mūsu sadarbība, mūsu augstskolu sadarbība, piemēram, tur ar Kazahstānu, ar to pašu Armēniju, Moldovu vai Ukrainu... bija gadi... mēs varam atzīties, ka, jā, ar šīm valstīm varbūt sadarbība bija un arī krievu valodā, ne tikai, bet arī... bet šobrīd es domāju, ka šī vairāk būtu spekulācija, kas ir vērojama arī no mūsu gan valsts pārvaldes, gan arī attiecīgajiem ierēdņiem izmantot to valodu, piemēram, krievu valodu, tas ir mans personīgais viedoklis, kā ierobežojumu.

### **I. Nikuļceva.**

Labi. Paldies.

Un ja... nevis ja... bet vienkārši, vai privātās augstskolas būtu ieinteresētas pasniegt un piedāvāt kādas studiju programmas krievu valodā? Ja jā, tad kāda būtu tā mērķauditorija? Kam jūs vēlētos...?

### **I. Gafta.**

Šis pieprasījums vispār ir samazinājies. Kā rāda statistika uz doto brīdi ir tikai 6 kādi procenti. Un ir programmas, kuras pārejas noteikumu kārtībā vienkārši pabeidz to īstenošanu krievu valodā.

Nu, jā... kāds neliels samazinājums, protams, ir. Bet, tā kā mēs esam privātas augstskolas, mēs vienkārši esam spiesti meklēt citus tirgus. Mēs piesaistām studentus no citām valstīm un ar to mēģinām kaut kā tad nodrošināt mūsu komercdarbību un mūsu intereses.

### **I. Nikuļceva.**

Jā. Tad par to es arī vēl pajautāšu, bet es īsti laikam nesadzirdēju to atbildi uz jautājumu. Tad būtu vēlme vai nebūtu vēlme...? Ja, piemēram, apstrīdētās normas atzītu par spēka neesošām un viņas nepastāv vairāk... Vai jums būtu vēlme piedāvāt tad tās studiju programmas krievu valodā un kam jūs viņas piedāvātu? Vai armēņiem, vai krievu studentiem, vai latviešu studentiem, vai kādās jomās...

### **I. Gafta.**

Paldies par jautājumu. Kas attiecas uz kādām programmām hipotētiski īstenojamām krievu valodā... vai tikai krievu valodā, mēs... mūsu nostāja bija izteikta priekšlikumos, pirmām kārtām, ka mēs tomēr tāpat pieturamies pie Boloņas procesa valodām.

Otrām kārtām, runājot par kādiem Krievijas varbūt studentiem... Tas nav iespējams, jo šobrīd situācija ir tāda, ka Krievijas studentiem ir ļoti sarežģīti vai pat būtu neiespējami saņemt uzturēšanās atļauju, lai mācītos Latvijā.

Kas attiecas uz Latvijas studentiem. Tādas vajadzības vispār nav, jo vairākus gadus visi skolu absolventi mācās latviešu valodā un pat tie, kuri ir pabeiguši savulaik varbūt mācības krievu valodā, iestājās tieši... tad, kad bija tiesības izvēlēties, kurā plūsmā iestāties, tad izvēlējās mācīties tieši latviešu valodā.

Kas attiecas uz Armēniju, Moldovu un tā tālāk... nu, teorētiski tas būtu iespējams varbūt, bet man ir jāatzīstas, ka situācija ļoti ir izmainījusies arī tajās valstīs, runājot par valodu izmantošanu. To es varu apstiprināt, esot sadarbībā ar ERASMUS programmām.

### **I. Nikuļceva.**

Labi. Paldies. Un tad arī saistībā ar šo man bija vēl jautājums par to faktisko situāciju.

Es saprotu, ka, protams, tie studenti, kas tika uzņemti sen, viņi pabeidz savas mācības. Bet jaunie studenti, kuri ir tieši no šīm te bijušajām padomju republikām, tur Armēnija, Kazahija un Moldova un tamlīdzīgi, sakiet, vai viņi tagad vairs neiestājas Latvijas privātajās augstskolās? Vai viņi iestājas mācīties angļu valodā?

### **I. Gafta.**

Viņi iestājas mācīties vien angļu valodā, ja iestājas. Un ir arī attiecīga Izglītības ministrijas statistika, kas rāda, ka tieši nu, rēķinot to īpatsvaru un skatoties uz to dinamiku, ka mums paaugstinājās studentu skaits no Uzbekistānas, no Ukrainas, piemēram, bet mācības notiek, protams, angļu valodā.

### **I. Nikuļceva.**

Tad varētu teikt, ka tas ir veiksmīgi... es saprotu, ka vidēji ir tā grūti pateikt... bet kādas vidēji ir tās angļu valodas zināšanas? Veiksmīgas, lai varētu mācīties?

### **I. Gafta.**

To es... uz to es nevaru jums atbildēt. Manā rīcībā nav tādas informācijas, bet, ja viņi pabeidz un saņem attiecīgo grādu, tad droši vien, ka veiksmīgi.

### **I. Nikuļceva.**

Mums tad laikam tas arī būs viss ar jautājumiem. Paldies.

### **A. Laviņš.**

Paldies.

Tiek dota iespēja uzdot jautājumus... ļoti labi dosim iespēju arī Saeimas pārstāvim uzdot jautājumus. Lūdzu!

**S. Bērtaitis.**

Paldies, godājamā tiesa! Sakiet, lūdzu, mans pirmais jautājums tāds.

Pirms šīs apstrīdētās normas tika apspriestas un pieņemtas Saeimā, vai Privāto augstskolu asociācija bija iesaistīta kādā diskusijā un dialogā ar Izglītības un zinātnes ministriju par valodu lietošanas jautājumu augstākās izglītības jomā?

**I. Gafta.**

Jā, paldies par jautājumu.

Mēs... es jau atbildēju uz šo jautājumu. Es varu apstiprināt, ka nekādu diskusiju, tieši skatot šo likumprojektu, nebija. Un mēs arī rakstot savus priekšlikumus Saeimai, mēs arī norādījām uz to, ka mēs nebijām pieaicināti vispār un arī norādījām uz to, ka bija pieņemts attiecīgais dokuments – Ministru kabineta rīkojums, ar kuru mēs pat nevarējām iepazīties, jo tam ir ierobežotas pieejamības statuss.

**S. Bērtaitis.**

Bet mans jautājums vairāk bija ne tik daudz uz šīm konkrētajām redakcijām, bet cik vispār principiāli atšķirīgais jautājums par valodu lietošanu augstākās izglītības studijās bija apspriests starp jūsu asociāciju un Izglītības un zinātnes ministriju?

**I. Gafta.**

Tas bija apspriests tolaik, kad bija pieņemti iepriekšējie grozījumi, kuri bija atcelti ar godājamās tiesas palīdzību, pieņemot attiecīgo spriedumu. Tolaik bija arī apspriešana attiecīgi.

**S. Bērtaitis.**

Paldies.

Tad man vairāki jautājumi, kas saistīti tieši ar privāto augstskolu, tātad, aizskārumu, ņemot vērā jūsu pozīciju, kas ir... kas izriet no šīm apstrīdētajām normām.

Tātad, pirmais jautājums ir tāds. Sakiet, lūdzu, vai privāto augstskolu pamattiesību aizskārumus veidojas sakarā ar to, ka valoda augstākās izglītības studijās vispār tiek reglamentēta likuma līmenī no likumdevēja puses, vai šī reglamentācija pēc sava satura rada šo aizskārumu? Saprātāt jautājumu, ja? Vai vispār nevajadzētu likumdevējam tur, kā saka, iejaukties, atstājot to pilnībā vai tomēr veids, kā tas ir izdarīts...

**I. Gafta.**

Mēs paudām šo viedokli arī, skatot iepriekšējo lietu, un mūsu pozīcija bija nemainīga, ka šai izvēlei ir jābūt brīvai, jo tā ietilpst gan mūsu tiesībās uz autonomiju un uz akadēmisko brīvību, bet, runājot par to, ka valsts tomēr izvirza kaut kādas

prasības, mēs pielāgojamies un tieši tāpēc mēs izvirzām savus priekšlikumus, mēģinot paplašināt šīs valodu izmantošanas iespējas.

**S. Bērtaitis.**

Bet kāds tad ir asociācijas viedoklis... ka šis aizskārums rodas jau ar brīdi, kad likumdevējs paredz jebkāda veida reglamentāciju šajā valodu lietojumā augstākās izglītības studijām...?

**I. Gafta.**

Jā, jo, kā es jau vairākkārt minēju, tad, ja mēs paskatāmies uz to statistiku un uz to valsts valodas aizsardzību, īstenojot programmas valsts valodā, tad nekāda apdraudējuma nav, ja kādas studiju programmas būs īstenotas svešvalodā.

**S. Bērtaitis.**

Labi. Tad vai es pareizi saprotu, ka augstskolu autonomija tad asociācijas ietvaros... asociācijas ieskatā principā valodu jautājumos būtu absolūta?

**I. Gafta.**

Jā.

**S. Bērtaitis.**

Labi. Tā. Sakiet, lūdzu, par valsts valodas īpatsvara šo te apmēru augstākās izglītības studijās. Tātad, no privāto augstskolu puses... ja valsts... to aizskārums veido šis te valsts valodas lietojuma īpatsvara palielinājums, vai tas, ka viņš ir nepietiekams? Vai šim aizskārumam ir kaut kāda korelācija ar šo apjomu, kādā valsts valoda ir jāizmanto studijās... vai vairāk jūs to saistāt tieši ar svešvalodām, nevis ar valsts valodu?

**I. Gafta.**

Mēs saistām to ar svešvalodām. Un saistām to arī ar to noteikto par vienu piektdaļu. Paldies par jautājumu. Un es varbūt gribu arī... te es varētu vēlreiz uzsvērt, ka, ja kādai studiju programmai ir piešķirtas tiesības īstenot tās tikai valsts valodā un nebija piešķirtas, piemēram, tiesības īstenot svešvalodā, tad mēs nevaram nodrošināt ERASMUS mobilitāti vispār, jo, apmainoties ar studentiem, viņi mācās vienu semestri un viens semestris, ja mēs skatāmies programmas līmenī, bakalauriem tātad tas varētu būt kredītpunktu apjomā no 120 līdz 160, maģistrantūrā – no 60 līdz 80. Tad viņiem ir jāizmanto pusgads un pēc kredītpunktiem viņiem tad nesanāk... Tad viņiem mūsu iespējas... ne tikai mūsu, bet arī valsts augstskolu iespējas nodrošināt Eiropas

ERASMUS mobilitāti ir iespējama tikai gadījumā, ja ir studiju programmas svešvalodās.

**S. Bērtaitis.**

Paldies.

Nākamais jautājums. Savā rakstveida viedoklī, kuru jūs sniedzāt vēstulē Izglītības, zinātnes un kultūras komisijai, tātad... es atvainojos, Izglītības, kultūras un zinātnes komisijai, gan arī šodienas Satversmes tiesas sēdē jūs likāt uzsvāru uz to, ka svešvalodu lietojums būtu jāattiecina nevis tikai uz Eiropas Savienības oficiālajām valodām, bet arī uz šīm Boloņas procesā iesaistīto valstu valodām.

Vai es pareizi sapratu... ņemot vērā arī to, ka šobrīd krievu valoda nav šī Boloņas procesa valoda, vai es pareizi saprotu, ka asociācijas viedoklis šobrīd ir tāds, ka šis tātad ierobežojums attiecībā uz krievu valodu, nerada nekādu aizskārumu, ņemot vērā, ka viņš nav Boloņas procesa iesaistīto valstu lokā?

**I. Gafta.**

Šis jautājums tomēr atstājams bez atbildes, jo man... es neesmu gatava atbildēt, jo man nav zināma asociācijas pozīcija par šo jautājumu.

**S. Bērtaitis.**

Paldies.

Tad nākamais jautājums. Sakiet, lūdzu, arī šodien Satversmes tiesas sēdes laikā jūs mutvārdu paskaidrojumu daļā jūs minējāt iebildumus pret to, kādi kvalitātes kritēriji tiek izmantoti un sasaistīti ar šo svešvalodu lietojumu studiju programmās. Asociācijas viedoklis ir principā iebilst tam, ka šis svešvalodu lietojums tiek saistīts ar šiem kvalitātes kritērijiem vai, jūsuprāt, šie kvalitātes kritēriji būtu tā kā jāpārskata...? principiāli pret sasaisti ar kvalitātes kritērijiem vai...

**I. Gafta.**

Vadoties no mūsu priekšlikumiem, principiāli tiek...

**S. Bērtaitis.**

Principiāli tātad. Jā.

Skaidrs. Tad man vairāk jautājumu nebūs.

**A. Laviņš.**

Paldies, Gaftas kundze, par dalību tiesas sēdē, par sniegto viedokli un sniegtajām atbildēm.

Novēlēšu jums jauku dienu, varat doties iepļānotajās dienas gaitās. Paldies.

**I. Gafta.**

Liels paldies.

**A. Laviņš.**

Turpinām pieaicināto personu uzklausīšanu, un kā nākamā tiek aicināta bijusī izglītības un zinātnes ministre Ilga Šuplinskas kundze.

Šuplinskas kundze ir ieradusies? Personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti?

**L. Stutāne.**

Dokumenti ir pārbaudīti.

**A. Laviņš.**

Paldies.

Šuplinskas kundze, lūdzu, aicinām sniegt Satversmes tiesai viedokli.

**I. Šuplinska.**

Sveicināti!

Es īsti nebiju brīdināta par viedokli, biju brīdināta par jautājumiem.

**A. Laviņš.**

Labi, tad varam darīt arī šādi, ka sekos tiesnešu jautājumi un jūs varēsiet sniegt atbildes uz tiem.

**I. Šuplinska.**

Jā, man tas būtu noteikti ērtāk.

**A. Laviņš.**

Lūdzu, vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

**A. Kučs.**

Es laicīgi vispirms precizēšu jautājumu... Jūs saņēmāt iepriekš tos...?

**I. Šuplinska.**

Jā, es redzēju jautājumus, jā...

**A. Kučs.**

Labi. Tā. Tad man būs vairāki jautājumi.

Viens no tiem droši vien ir par to procesu, kas mums daudz ir bijis diskutēts...

Un es saprotu, ka ministrijā tajā laikā bija saspringts darbs...

## **I. Šuplinska.**

Es varu mēģināt atbildēt un komentēt tieši par to...

### **A. Kučs.**

Jā, par to procesu un kā jūs...

## **I. Šuplinska.**

... kāpēc bija piešķirta steidzamība, vai vispār par visu?

### **A. Kučs.**

Kāpēc varbūt tik vēlu... jo, es teikšu godīgi, Satversmes tiesa, pieņemot jūnijā spriedumu lietā 2019-12-01, apzinājās šī jautājuma sarežģītību. Tur bija gan starptautisko tiesību aspekti, gan, protams, ļoti fundamentāls jautājums par mūsu valsts valodas iespējamo sašaurinājumu augstākajā izglītībā ar šiem grozījumiem, nu, kā atrast to līdzsvaru, ka tas prasa gan nozares iesaisti... Un nozares viedoklis ir, ka viņi nav pietiekami sadzirdēti, tas laiks ir bijis... Un tāpēc es gribu prasīt, kāpēc ir bijis tā, kā ir bijis? Vai jūs savādāk redzat šo procesu?

## **I. Šuplinska.**

Jā. Nu, droši vien, ka divas puses šim jautājumam ir.

Un es sāksu ar to, ka, kā jūs droši vien ļoti labi zināt, ka 2020. gada jūnijā mēs, pirmkārt, tik tikko esam sākuši realizēt augstākās izglītības pārvaldības reformu, otrkārt, tik tikko ir sācies kovids. Tas nozīmē, ka pamata mobilitāte ir pievērsta šīm divām – vienai paredzētai, otrai ne tik paredzētai – aktivitātēm un uzreiz arī atkāpes. Paralēli tam tiek izstrādāti stratēģiskie dokumenti un, ieskaitot arī valodas politikas dokumentus.

Sākot ar 2019. gada decembri... vērsu uzmanību... pat ne decembri, bet pat oktobri, visa nozare ir iesaistīta gaidītajās augstskolu pārvaldības reformās. Tiek rīkots diskusiju cikls, četri, pieci semināri, kur pilnīgi visi var piedalīties, izteikt savus priekšlikumus. Mērķis ir tāds: apkopot, lai veidotu informatīvo ziņojumu, lai uz tā bāzes varētu veikt pārvaldības reformu. Teikšu godīgi, nevienu priekšlikumu par šādu valodas proporcijas ievērošanu no privātajām augstskolām šajā brīdī mēs nesagaidījām.

Otra lieta. 2019. gada decembrī sabiedrībai tiek piespēlēts apspriešanai jautājums par promocijas darbu rakstīšanu, proti, ministrijas ieskatā ir iespējams doktora studijās, kur patiešām šī internacionalizācija un redzējumu apmaiņa ir tik svarīga, arī citējamība ir svarīga, un tur patiešām atvērtība valodām ir ļoti būtiska. Mēs piedāvājam, ka promocijas darba rakstīšanas gaitā var būt izvēle arī valodai. Kā noreagē sabiedrība? Sabiedrība noreagē viennozīmīgi, atbildot, ka valodai ir jābūt valsts valodai, ar izņēmumu, ja programma tiek realizēta patiešām šajā te Eiropas Savienības

valodā, bet arī tad šis kopsavilkums ir latviešu valodā. Tā ir otra tāda spilgta epizode, kurā varēja tikt aktualizēti arī šie jautājumi.

Brīdī, kad 2020. gada jūnijā mēs saņēmām šo te spriedumu, ir skaidrs, ka uzreiz tiek sasaukta Augstākās izglītības departamenta un Juridiskā departamenta grupa un uzreiz ir domāts par to, cik resursu ir mūsu rīcībā, lai mēs varētu atsevišķi veidot darba grupas. Mēs neveidojām atsevišķu darba grupu, bet mēs piedāvājām šo pašu jautājumu aktualizēt augstskolu pārvaldības reformas gaitā. Un principā ir tā, ka, es neatcerēšos precīzu datumu, bet to varbūt Saeimas pārstāvis varētu zināt, bet tiek izveidota arī tā sauktā Attīstības padome, kura risina, teiksim, tos sarežģītākos jautājumus saistībā ar likuma grozījumiem un kur atkal ir iespēja un platforma izteikt savas domas visos jautājumos, kas skar augstskolu pārvaldību, kas skar jaunieviesto padomi, proporcijas un tā tālāk... Vēl vairāk. Tieši tajā brīdī, kad iet arī augstākās izglītības pamatgrozījumi, tiek iesniegti papildus grozījumi, kas ir saistīti, piemēram, ar šo te augstskolu iespēju izskatīt iepriekšējo izglītību un paātrināt procesu, kā studējošais tiek uzņemts augstskolā.

Protī, ir ļoti daudz paralēlo procesu, ar to es gribēju teikt tikai to, ka, jā, atsevišķa šāda darba grupa netika izveidota, iekšējās sanāksmes par to bija visu laiku, platforma, kur to izteikt, bija visu laiku un resursi ir tādi, kādi nu viņi ir. Un tie lielākie darbi bija priekšplānā.

#### **A. Kučs.**

Jūs teicāt, ka bija platforma, kur izteikt... Tad ir jautājums, vai bija... nu, bija Satversmes tiesas spriedums, bet ir jautājums, kurā brīdī radās šis ministrijas piedāvātais modelis, kas mums šobrīd ir apstrīdētās normas, par kurām tad jau paust viedokli?

#### **I. Šuplinska.**

Jā. Nu, tur arī es tiešām pat neuzņemos teikt, kurā brīdī. Zinu, ka 2021. gada sākumā, jā, janvāra mēnesī kopā ar Latviešu valodas aģentūru apspriedām šos jautājumus vairāku iemeslu pēc. Pirmām kārtām tieši tādēļ, ka attālinātais mācību process bija ieildzis un mēs domājām tālāk par platformām, kuras ir nepieciešamas valodu attīstībai. Otrām kārtām, arī tādēļ, ka ik pa brīdīm mēs piedalījāmies Eiropas Savienības komisijās, kur patiešām šie jautājumi bija svarīgi un, trešām kārtām, tieši tāpēc, ka zinājām, ka tuvojas arī šis termiņš, kurā būtu jāizskata jautājums.

### **A. Kučs.**

Labi.

Tad varbūt man tāds plašāks jautājums gan kā bijušajai ministrei, gan arī kā akadēmiskās jomas cilvēkam par šo svešvalodu lietojumu dažādos studiju līmeņos, ko Satversmes tiesa norādīja kā vienu alternatīvām.

Jūs atsaucāties uz to, ka bija ministrijas piedāvājums jau pirms sprieduma arī to padarīt šo regulējumu plašāku promocijas darbu līmenī. Tas, ko mēs dzirdējām no augstskolu pārstāvjiem, ka viņi iebilda pret to tāpēc, ka tas bija obligāts. Vismaz viņi tā to redzēja, bet viņi nevienā brīdī nav iebilduši pret plašāku svešvalodu izmantošanu maģistra un doktorantūras līmenī.

Tāpēc ir mans jautājums, kā jūs to redzat. Vai tā būtu alternatīva, nebūtu alternatīva papildus tām apstrīdētajām normām?

### **I. Šuplinska.**

Proti, jautājums vēlreiz... Palielināt svešvalodu....?

### **A. Kučs.**

Vai, jūsuprāt, varētu šādu diferenciaciju veikt? Es kaut kādā ziņā redzu, ka tāda bija ministrijas iecere kaut kādā ziņā arī virzot to...

### **I. Šuplinska.**

Bet tā attiecās tieši uz šo promocijas līmeni. Promocijas līmenī, jā, mūsu ieskatā... Un nevienā brīdī obligāti, bet tieši atkarībā no studiju programmas satura, bija doma ļaut izvēlēties. Tā tā arī tika piedāvāta. Un tas nenozīmē nevienā brīdī, ka tiktu mazināta, piemēram, valsts valodas lietošana, jo to mēs piedāvājam uzreiz blokā... ja tā var teikt... ja studējošais izvēlas rakstīt kādā citā valodā šo darbu, tad bija obligāts nosacījums, ka kopsavilkums un glosārijs. Jo īstenībā, kur ir pamatproblēma? Pamatproblēma ir tieši terminoloģijas attīstība. Un tāpēc arī šīs divas lietas tika dotas kā obligātas. Jā. Bet valodu varētu izvēlēties.

Un nozares protests bija saistīts ar to, ka viņi tomēr uzskatīja, ka tas ir būtisks zinātnisks ieguldījums. Tā ir, jāsaka arī, atbildība nodokļu maksātāju un tāpēc arī šie zinātniskie atklājumi ir jāzina plašākai sabiedrībai. Daļēji var piekrist arī šādai domai.

### **A. Kučs.**

Jā. Bet es tad plašāk varbūt pajautāšu jums šobrīd... Tie 20 procenti, savulaik skatoties 2019-12-01... jūsu bijušais kolēģis Kārlis Šadurskis, arī izglītības ministrs... viņš teica tiesas sēdē, ka tas bija panākts politiska kompromisa rezultātā. Un viņš nebija to vēl plašāk izvērtējis, bet viņš teica, ka nu konceptuāli varētu būt arī šī proporcija atšķirīga dažādos studiju virzienos. Un to mums arī vairākas pieaicinātās personas

tiesas sēdē izteica. Un te es gribēju dzirdēt tieši jūsu redzējumu, kā jūs to redzat... vai ir objektīvi... vai redzat šķēršļus tam...

### **I. Šuplinska.**

Jā, es, pirmkārt, teikšu, ka nebija mana prioritāte analizēt tiešām šo te proporciju – 20 vai varbūt vairāk. Uzreiz pateikšu, kādēļ. Tādēļ, ka paralēli visiem šiem te procesiem, protams, ka gāja jautājums arī par šo te mazākumtautību skolu, kas ar šo skolu likteņiem notiek... un protams, ka tie dati, ko mēs ieguvām principā no divām aptaujām, viena ir regulārā, un tas ir absolventu datu monitorings un tas iesākās tieši ar šo te, jāsaka, 2017.-2018. gada absolventu datu analīzi... Un otra bija saistīta tieši ar skolu centralizēto eksāmenu datiem. Lai arī pāreja uz latviešu valodas apmācību bija notikusi vidusskolas procesā, vidusskolas posmā, nevarēja teikt, ka šī situācija ar valodas lietojumu ir uzlabojusies. Un, godīgi sakot, to, ko mēs redzam šobrīd, proti, jau gada garumā gatavojoties pārejai visā izglītības sistēmā nodrošināt valsts valodu, mēs redzam, ka viens no negatīvākajiem posmiem ir tieši pedagogs. Un, protams, ka tas ir viens no izejas punktiem, kādēļ šī atvērtība, it īpaši, piemēram, šajā obligātajā posmā, varbūt tālāk pa augstāko varētu diskutēt, ja obligātajā posmā būtu ļoti laba kvalitāte. Bet, ja šai obligātajā posmā šī kvalitāte nav pietiekama, tad arī diskusija par augstāko izglītību... nu, piedodiet, manā ieskatā pārvēršas tikai par uzņēmējdarbību. Bet es nekad augstāko izglītību neasociēju ar uzņēmējdarbību. Tā ir viena no nišām, bet nekad tā nevar būt svarīgākā.

### **A. Kučs.**

Sapratu. Paldies.

Tātad, nu, es sapratu, ka par tiem līmeņiem jums arī nebija pietiekami laika, ja, tā var teikt...

### **I. Šuplinska.**

Nē, mums tas tiešām nebija tik prioritārs uzdevums uz visu to notikumu fona, kas bija jārisina kopā.

### **A. Kučs.**

Paldies.

Un vēl viens tāds plašāks... varbūt arī ne tikai jūs kā ministre, bet arī principā kā cilvēka skatījums uz to... kā jūs redzat to, vai augstākās izglītības studiju īstenošana svešvalodās būtu Latvijas valsts interesēs un kas tad būtu tie ieguvumi... Nu, apdraudējumus mēs redzam, bet jā, par tiem ieguvumiem... Kādēļ primāri Latvijas augstskolām būtu jāīsteno šādas studiju programmas?

## **I. Šuplinska.**

Jā, nu, tieši tā. Mums ir gana daudz apdraudējumu un ģeopolitiskā situācija tos apdraudējumus vienkārši paspilgtina. Ja ģeopolitiskā situācija būtu cita, tā būtu absolūti stabila, es teiktu, ka svešvalodai ir izšķiroša loma tieši augstākajā izglītībā. Un, godīgi sakot, arī neskatoties uz šo te likuma rāmi, ir ļoti daudz metožu, ar ko var strādāt, piemēram, *Klil* metode, paralēli izmantojot vairākas valodas un tādā veidā nodrošinot, ka studējošais ir gana atvērts ne tikai savas kultūras un savas valodas pieredzei, bet arī citām valodām. Tas nozīmē, ka, ja docētājs savā darbā ir gana radošs, atvērts sadarbībai un viņam pietiek ne tikai inovatīvu ideju, bet arī starptautiskā sadarbības loka, nu, tad šī sadarbība vienalga notiek un tam nav izšķiroša viena piektdaļa vai viena sestdaļa, vai viena trešā daļa. Tam tiešām tad nav izšķiroša tā loma.

Un manā ieskatā... es pilnīgi piekritīšu Pauļa Rēviča domai, kas principā jau pirmās valsts laikā ir teicis, ka ir laiks, kurā latviešu valodai ir jābūt absolūti slēgtai, tikmēr, kamēr tā nostājas uz kājām un pārņem pilnīgi visas šīs jomas, un ir laiks, ka tai ir jābūt atvērtai, jo tikai tad tā kļūs stiprāka nevis otrādi.

Un vēl viena lieta, kas varbūt saka gluži pretējo. Iespējams, ka mēs šobrīd esam vinnējuši tieši ar šādu regulējumu, jo, patiešām, neviens neparedzēja ģeopolitiskās situācijas attīstību un to kompensē tehnoloģiju attīstība, jo mašintulkošanas iespējas un mums ir vadošie speciālisti, piemēram, TILDE šajā jomā, šobrīd rāda, ka nākotne ir mazajām valodām. Tas nozīmē, ka principā vairs nebūs tik izšķirīga tikai lielo valodu dominante, bet, ja cilvēks zinās, ka tur ir kvalitatīvs studiju process, ka tur ir inovācija, kas saistīta ar lokālo... es nezinu, vienalga... vai tā ir pārtikas tehnoloģija vai tā ir šī te vides kāda tehnoloģijas ievirze, vai tā ir beigu galā kiberdrošība, kas mums ir saistīta ar ārējo drošību, tā būs iespējama arī vietējā valodā, jo šī tulkojumu kvalitāte šajā brīdī ir tik laba, ka principā nu... mēs zinām, ka tulki šobrīd baidās par savām vietām un par savas profesijas attīstību.

Tāpēc es tiešām domāju, ka šajā kontekstā pieņemtais regulējums ir ļāvis ne tikai noturēt latviešu valodas pozīcijas kā valsts valodas pozīcijas, bet ir ļāvis arī pārkārtoties augstākās izglītības sistēmai un mani priecē dzirdēt par Privāto augstskolu asociācijas... šo te, jāsaka darbības lauku, ka viņi arī meklē... meklē šo te konkrēto studējošo, skatoties uz citām vērtībām un citām valstīm.

### **A. Kučs.**

Paldies.

Vēl viens jautājums. Saistībā ar vakardienas gan Rektoru padomes, gan arī Augstākās izglītības padomes šīm pārdomām, ka viņuprāt šajā valodu regulējuma jautājumā augstskolām būtu jādod daudz lielāka rīcības brīvība. Ņemot vērā to, ka valsts augstskolās mums šobrīd ir ieceltas padomes un, es saprotu, tad viens no šiem mērķiem ir, ka šīs padomes nodrošina to, ka augstskolas darbojas sabiedrības interesēs,

vai tas nevarētu liecināt par to, ka augstskolām mēs varētu dot lielāku rīcības brīvību, jo ir padome, kurai būtu jāuzrauga tas, vai augstskolas strādā sabiedrības interesēs.

### **I. Šuplinska.**

Es teikšu tā, ka, tajā brīdī, kad padomes iestrādāsies, iespējams, ka to varētu arī risināt šādā veidā. Un atgādināšu, ka 2025. gads šobrīd ir noteikts par to gadu, kad, pirmām kārtām, mēs runājam par ciklisko akreditāciju un, otrām kārtām, runājam arī par zinātnisko izvērtējumu privātajām augstskolām.

Un varbūt es uzreiz arī paturpināšu domu, kāpēc tas ir ļoti svarīgi. Tātad, tas nepārtraukti dzirdu arī šo te piebildi par ļoti saaugstinātajām prasībām, akreditācijas procesā ir jābūt novērtējumam „labi” vai „teicami”, lai varētu tāad pretendēt uz šo te augstākās izglītības programmas atvēršanu svešvalodā Eiropas Savienības valodā.

Un teikšu tikai vienu. Principā bija divas izšķirošas lietas, kādēļ tieši šādi tika izvēlēta šī te kvalitātes latiņa. Un pirmais. Pirmais ir tas moments, ka, ja kāda programma saņem „viduvēju” novērtējumu, tas nozīmē, ka visbiežāk... ja tas ir kopīgais programmas novērtējums, protams, varbūt, ja viņa ir viena tajā virzienā, viņu nepamana un kopējais vienalga ir „labi”, tad ir viss kārtībā. Bet tomēr tas ir arī gadu skaits, uz cik ilgu laiku iedod šo akreditāciju. Un tomēr ir atšķirība – divi gadi vai seši gadi, jo mēs visu laiku runājam par šo te pievienoto vērtību tieši finanšu ziņā, tad ir skaidrs, ka programma, kas ir novērtēta ar „labi” un „teicami”, šajos sešos gados var savu resursu ieguldīt attīstībā, turklāt arī sagatavojot ļoti kvalitatīvu šo te programmu citā valodā. Savukārt, ja viņai ir iedoti divi gadi vai tas izvērtējums ir „viduvējs”, tur tiešām ir nepieciešamas kardinālas izmaiņas pirmām kārtām jau pašā programmā. Vai tas ir saistīts ar resursiem, vai tas ir saistīts ar docētāju kvalitāti, tas ir cits jautājums. Tātad, tas pirmais bija šī te kvalitāte patiešām pēc būtības. Un otrais – privātajām augstskolām līdz šim nav bijis obligāts nosacījums startēt zinātniskajā izvērtējumā, bet šībrīža augstākās izglītības attīstība un ministrijas iecere... un es ļoti ceru, ka tā nav mainījies, ir absolūti kardināli mainīt akadēmiskā personāla lomu. Tātad, no docētāja uz pētnieku. Ko tas nozīmē? Tas nozīmē, ka primāri tu esi pētnieks un tikai tad tu esi docētājs. Ko pierādīja šī te monitorings... absolventu darba tirgus monitorings kā tāds. Tas pierādīja, ka privātajās augstskolās pamatā izvēlas tās programmas, kas, pirmkārt, izmaksu ziņā ir lētākas, tās ir sociālā spektra programmas, un otrkārt, tieši tās, kur principā ir šis zinātnes attīstības moments... vismaz no privātā sektora... nu, es neteikšu, ka viņš ir ļoti jūtams Latvijas vai Eiropas kontekstā. Iespējams, ir kādi dati, kas to var noliegt.

Bet man tā šķiet, ka tieši šis zinātniskais izvērtējums šobrīd arī ir parādījis ļoti precīzi, vai šis spēlētājs ir gatavs tālāk jaunām programmām, svešvalodās programmām, vai viņš ir gatavs arī šai ļoti aktīvajai zinātniskajai sadarbībai. Un „labi” un „izcili” norāda arī uz to, ka par šo pētniecisko komponenti visu laiku ir domāts.

Tā kā... nu, tur bija ļoti skaidra pozīcija. Pirmais. Lai tomēr pievērstu uzmanību augstskolai saviem resursiem un pārdomātu, kāda ir tā prioritāte un otrais, arī šī te pētnieciskā komponente, kas tiek pastiprināta.

### **A. Kučs.**

Sapratu. Paldies.

Un tad pēdējais no manas puses jautājums bija par valsts valodu. Tas mums arī tiesas sēdē jau vairākkārt ir... jūs arī teicāt par draudiem... Un no Valsts prezidenta paziņojuma izriet, ka likumdevējs, pieņemot apstrīdētās normas, nav pārbaudījis izvēlēta risinājuma sadarbību ar latviešu valodu kā vienīgās valsts valodas konstitucionālo rangū, jo tā tīri teorētiski tagad, ja viss studiju virziens ir novērtēts ar „labi” vai „izcili”, mums var būt programmas gan bakalaura, gan maģistra, gan doktorantūras līmenī, teiksim, attiecīgi svešvalodā. Kāds būtu jūsu pretarguments vai pārdomas par šo Valsts prezidenta vērtējumu?

### **I. Šuplinska.**

Jā, nu te es, pirmām kārtām vienu atkāpi... man gribētos drusku novērst spekulācijas, ko es dzirdu nepārtraukti... Tātad, ir pieteicēja argumenti, kas nav apmierināti ar pieņemtajiem grozījumiem, un tie runā par to, ka ir pārāk liels ierobežojums svešvalodas lietošanā. Un ir Valsts prezidenta redzējums, kurā, tieši otrādi, ir pateikts, ka, pieņemtie grozījumi apdraud valsts valodu. Kolēģi, man liekas, ka ministrija ir izvēlējusies visoptimālāko variantu, kādā veidā risināt šo te valodas pasniegšanas un valodas pārstāvniecības proporciju augstākajā izglītībā.

Bet, ja nopietni. Es, godīgi sakot, arī domāju, ka es tikko mēģināju izskaidrot, kāds ir domu gājiens par programmu novērtējumu ar „labi” un „izcili” un vai tas apdraud valsts valodā sagatavotās programmas, ja viņām ir „viduvēji”. Jā, apdraud. Bet tas, kāpēc vispār šo „viduvēji”, piemēram, arī mēs kvalitātes kritērijos neizvēlējamies. Tāpēc, ka tas nozīmē, ka ir nopietnas problēmas šajā konkrētajā programmā. Ja tā ir jauna programma, tas ir izņēmums, jā, visi ļoti labi saprot, vēl pietrūkst absolventu, pietrūkst pilna cikla, vēl var būt šie uzlabojumi, kas nāks patiešām ar šo pilno ciklu un tas viss sakārtosies. Tāpēc es gribu teikt, ka šis „labi” un „izcili” nav viss pazemojums vai prasību samazināšana valsts valodā esošajām programmām, jo, ko dara augstākās izglītības iestādes, kad viņas redz šo vērtējumu. Viņas uzreiz pārdomā, vai patiešām ir potenciāls uzlabot šos konkrētos aizrādījumus, vai tomēr viņiem ātrāk ir jāpasteidzas un jākonsolidē šī programma ar kādu citu spēcīgāku, varbūt tas ir viens modulis, kas ir tālāk jāpārnes kādā citā programmā. Tad to mēs visu laiku redzam, ka proaktīvi augstskolas patiešām rīkojas.

Tāpēc šajā brīdī tā ir, es teiktu, vairāk tāda domāšana tieši par kvalitāti, jo ir skaidrs, ka Latvijā esošais studējošo skaits ir nepietiekams un mums ir vajadzīgs arī

eksports augstākajā izglītībā. Un ir skaidrs, ka mēs nevaram piedāvāt kā eksportu viduvēju produktu. Nu, tas ir gan valsts prestižs, tas ir, godīgi sakot, arī tālākās attīstības, ilgtermiņa attīstības jautājums. Un es pilnīgi piekrītu, izveidojot jaunu programmu, mēs varam piesaistīt studējošo tieši tāpēc, ka viņš ierauga to, jāsaka, to inovācijas graudu. Bet ja viņš viņas šajā programmā? Viņš to vairs nevienam neieteiks. Un tad tas jautājums – ko mēs iegūstam īstermiņā, bet ilgtermiņā mēs zaudējam. Nu, tāda ir tā domu gaita un tāds bija arī domu gājiens attiecībā uz šo „labi” un „teicami”, tieši runājot par programmām Eiropas Savienības valodās un svešvalodā.

#### **A. Kučs.**

Ja es varu noprecizēt par pēdējo. Pirms jums Privāto augstskolu asociācija teica, ka, ja viņa vēlas, piemēram, attīstīt jaunu studiju virzienu, tad viņa nemaz nevar to svešvalodā sākt, jo viņa nevar to vērtējumu „labi” vai „izcili” saņemt, jo tas ir tikai vēl jauns. Kā jūs to komentētu? Jo no jums es sapratu, ka tā tomēr nav.

#### **I. Šuplinska.**

Es domāju, ka teorētiski tā nav. Praktiski ir skaidrs, ka ir samērā grūti jaunai programmai uzreiz sasniegt šo „labi” vai „izcili”. Kad to var to izdarīt? Tad, ja programmai ir kodols, ir iestrādes. Proti, viņu neveido tikai ... nu, es nezinu... tikai viesdocētāji, vai tur ir ļoti laba ideja, bet vēl nav seguma... jā, teorētiski tur ierobežojumu nav. Praktiski tā ir ļoti augsta gatavības pakāpe ar tādu domu... nu, īstenībā tā kā strādā pie pētnieciskiem projektiem... tur četrus gadus jau esi viņu gandrīz vai sagatavojis, tev jau ir iestrādes un tad tu startē kādā pieteikumā. Šeit ir līdzīgi. Jā.

#### **A. Kučs.**

Labi. Paldies.

#### **A. Laviņš.**

Paldies.

Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem. Šuplinskas kundze, man būtu tāds jautājums.

Mēs no iepriekšējās runātājas, Gaftas kundzes, dzirdējām visnotaļ pārdomas raisošu teikumu, ka apstrīdētais regulējums neaizstāvēt valsts valodu, bet studiju programmas, kas tiek veidotas kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm, tiek nostādītas pazemojošā situācijā, ar to saprotot, ka kvalitātes kritēriji, par ko jūs nupat runājāt un paskaidrojāt, kāda mērķa labad tie ir izvirzīti, – „labi” un „izcili” –, ir piemērojami attiecībā uz programmām svešvalodās. Bet virzot šos noteikumus... virzot šo apstrīdēto

regulējumu, kāda bija jūsu attieksme pret studiju programmām latviešu valodā vai valsts valodā? Tur varēja būt novērtējums jebkāds? Noreflektējiet, lūdzu, uz šo aspektu.

### **I. Šuplinska.**

Jā, nu es jau tā kā mēģināju izskaidrot, ka nevienā brīdī tieši šāds domu gājiens vispār netika pieļauts, ka mēs noniecinām programmas valsts valodā. Kādēļ? Nu, tādēļ, ka tajā brīdī, ja tevi novērtē „izcili” vai „labi”, tev ir iespējas attīstīties krietni lielākā spektrā. Un viduvējs novērtējums viņš tev saka, ka tev ir krietni vairāk jāstrādā, lai tu sasniegtu kādu noteiktu rezultātu. Jā. Tātad, akreditācija paredz visas šīs trīs gradācijas. Bet vēlreiz saku... nu, tas ir tieši tāpat, kā... nu... es nezinu, analogija. Jūs dzīvojat mājās un jums nāk ciemiņš. Tātad, jūs dzīvojat tajā savā ikdienas rutīnā un jums viss šķiet sakārtots un perfekts. Bet jūs zināt, ka jums brauks ciemiņš, jūs piepūlaties un izdarāt vairāk. Un tā doma ir tieši tāda, ka tas viduvējais novērtējums, tas nozīmē, ka tev jāizpilda savi mājasdarbi, lai stiprinātu valsts valodā esošo programmu, ka tu sakārto šo te savu māju, tu vari iet tālāk. Tā nav pazemošana, tā ir šajā brīdī attieksme, kurā tu piedāvā tālāk eksportam augsti kvalificētu docētāju, izcili sagatavotu studiju un pētniecisko procesu.

### **A. Laviņš.**

Labi. Interessants piemērs bija. Bet vai jūs varētu nosaukt kādu normatīvi tiesisko pamatu tam, ka studiju programmām valsts valodā arī attiecībā uz tām tiek attiecinātas noteiktas kvalitātes prasības.

### **I. Šuplinska.**

Jā, protams. Akreditācijas noteikumi paredz noteiktas kvalitātes kritērijus, kurā ir atbilde katrai no šīm gradācijām un kurā tiek rādīts, ka noteiktie procesi ir vai nu izkopti, vai nu atrodas kādā, jāsaka, sākotnējā attīstības stadijā.

### **A. Laviņš.**

Tātad, vai es pareizi saprotu, ka tie ir akreditācijas noteikumi, kas izvirza šīs kvalitātes prasības? Tikai tā atšķirība ir tāda, ka attiecībā uz studiju programmām valsts valodā nav izvirzīta vēl šī papildu prasība, lai tās būtu speciāli novērtētas ar noteiktu novērtējumu „labi” un „izcili”. Pareizi es uztvēru jūsu atbildi?

### **I. Šuplinska.**

Jā, jo savādāk droši vien, ka augstskola nemaz nevarētu pastāvēt. Piemēram, šo jauno programmu sagatavošanā, ko mēs arī tik tikko izrunājām...

**A. Laviņš.**

Paldies.

Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem. Vārds tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

**I. Kucina.**

Labdien un paldies.

Šuplinskas kundze, vai es varētu precizēt. Tātad, par 56. panta tieši 5. daļu attiecībā uz valodas lietojumu tieši programmu grupās. Mēs to arī esam apsprieduši un vai es pareizi saprotu... Tātad, tas nav bijis Izglītības un zinātnes ministrijas priekšlikums... arī kvalitātes kritērijs „labi” un „izcili”. Tas ir parādījies...

**I. Šuplinska.**

Uz to es neatbildēšu. Es tiešām neatbildēšu...

**I. Kucina.**

Un kā jūs vērtējat, vai tieši izglītības programmu grupās valodu un kultūras studijas, valodu programmas... šis te kvalitātes kritērijs „labi” un „izcili”... arīdzan atbilst jūsu nostājai par...

**I. Šuplinska.**

Nu, manai noteikti. Es nevaru teikt, vai tas atbilst kopumā ministrijas nostājai šajā brīdī, bet manai noteikti... jā...

**I. Kucina.**

Labi. Paldies.

**A. Laviņš.**

Izskaidrojiet, lūdzu šo, kāpēc noteikti jā.

**I. Šuplinska.**

Man šķiet, es jau trīs reizes vien un to pašu saku. Manā ieskatā... tātad, akreditācija paredz trīs pakāpes: viduvēji, labi un izcili. Un tas nozīmē, ka, ja es saņemšu šo viduvējo novērtējumu, man ir ļoti daudz mājasdarbu, kas man ir jāizdara tieši ar pašu studiju programmu. Proti, es vēl nevaru domāt par papildus... es teiktu, slogu vai papildus darbu citā valodā, bet man ir jāizdara mājasdarbi tieši manā pašā valodā. Kādēļ? Tādēļ, ka tas nozīmē... nu, es jau nosaucu pamatiebildumus, kas parasti ir... Nu, pirmkārt, tā noteikti ir šī te studiju priekšmetu kvalitāte. Iespējams, ka tur nav proporcionāli ievērots, es nezinu, praktisko un teorētisko prasmju un zināšanu samērs. Iespējams, ka tajā programmā pietrūkst vienkārši resursu un, proti, tiek paziņots, ka tiks

apgūtas tehnoloģijas, bet tehnoloģijas vairāk par prezentāciju netiek izmantotas. Tātad, argumenti var būt ļoti dažādi, bet tas pamata uzskats, ka tā ir tā kā starta pakāpe un arī signāls augstskolai, ka ir jādomā, vai ir pietiekams akadēmiskais personāls, vai ir pietiekama šī materiālā bāze šī virziena attīstībai. Nu, tieši tāpēc pārvaldības reformas gaitā tika ieviesta arī tipoloģija un tipoloģijā beigu galā augstskolām bija jāizšķiras. Kādu ainu mēs redzam šobrīd? Nu, man tuvākā ir Daugavpils Universitāte zināmu iemeslu pēc šobrīd. Un, paskatoties uz šo universitāti, es redzu, ka šobrīd ir 55 programmas. Viņi ir izvēlējušies tā kā trīs virzienus: dabas zinātņu, humanitāro un sociālo. Bet dabas zinātņu virzienā īsti studiju programmu nav. Bet tas ir viens no pamata virzieniem. Un te veidojas tā pretruna, ka principā, ko mēs darām... mēs ik pa brīdīm tiešām augstāko izglītību arī pārvēršam uzņēmējdarbībā. Ja mēs redzam, ka viena neliela programma tieši šajā brīdī ir topā, piemēram, šobrīd visas augstskolas mēģina strādāt ar kibernetiku. Kurai tas izdodas, kurai neizdodas, tas ir cits jautājums. Bet ir jautājums, vai viņiem ir pietiekami speciālisti, vai ir pietiekama pētījumu bāze, ka viņi var tiešām piedāvāt inovācijas šajā konkrētajā nodarbībā, nevis atreferēt to, ko jau visā pasaulē cilvēki zina par pamata normām. Un īstenībā tā ir joma, kur mums ir inovācijas. Mums ir vesela robeža, kas ir vispār nepārtraukti pētāma un mums būtu jāpiedāvā Eiropai pienesums tieši šīs jomas attīstībā, jo mums ir bāze, kur to darīt. Bet mēs to neizmantojam visu laiku.

#### **A. Laviņš.**

Labi. Turpināsim ar jautājumiem. Un, kā es pareizi sapratu, ka šie vispārīgie argumenti, kas attiecas uz to, lai ikviena studiju programma būtu kvalitatīva, būtu attiecināmi, jūsuprāt, arī uz valodu un kultūru studiju programmām? Es tā to varēju saprast. Pareizi uztvēru?

#### **I. Šuplinska.**

Jā.

#### **A. Laviņš.**

Lūdzu, Kucinas kundze vēl turpina ar jautājumiem.

#### **I. Kucina.**

Jā. Paturpināsim.

Jūs ļoti pareizi norādījāt to, ka mums tā kā uz svariem ir divi tādi lieli viedokļi – viens ir par to, ka normai ir jābūt daudz atvērtākai, proti, ka tādai varbūt vispār nevajadzētu pastāvēt, un otrs, drīzāk jau uz prezidenta ir norāde, ka attiecīgi tomēr valsts valoda līdz ar šīs normas pastāvēšanu, tiek apdraudēta. Un teorētiski minot piemēru, ko jūs arī teicāt, ja ir augstskola ar tādu stipru kodolu un vienu virzienu, kas

mums ir kopā 32, pieņemsim 21. – arhitektūra un būvniecība, tagad kāda no augstskolām trijos virzienos – bakalaura, maģistrantūra un doktorantūra – piedāvās angļu valodā, jo tīri teorētiski šobrīd, cik es saprotu, saskaņā ar šo pieņemto regulējumu, var. Tas nozīmē, ka Latvijas studentiem būs jāmacās svešvalodā, visticamāk, nu, tā varētu būt angļu valoda. Un kur ir šeit... nu, jūs teicāt, jūsu priekšlikums, visticamāk, varētu būt tas kompromiss... Vai pie tās nākotnes, kur augstskola redzēs, iespējams, jā, tirgus jāatver plašāk nevis tikai Latvijai, bet plašumā, jūs redzat, ka tomēr tā valsts valoda netiks apdraudēta? Vai tas ir īstais līdzsvars, kuru, šķiet, esat panākuši... jo teorētiski var panākt, ka visi studiju virzieni būs svešvalodās... visi studiju virzieni kādā jautājumā būs svešvalodā. Paldies.

### **I. Šuplinska.**

Jā. Es pieļauju, ka absolūtā augstskolu autonomija šajā jautājumā daudzās augstskolās tieši šādu attīstību arī virzītu... Varbūt ne tik simtprocentīgi, bet es teiktu proporcijā... nu, labākajā gadījumā piecdesmit pret piecdesmit, bet sliktākajā gadījumā septiņdesmit pret trīsdesmit.

No tā izvairīties var ar tehnoloģiju palīdzību īstenībā. Un es vēlreiz atkārtāju, ka, protams, ka valstī un īpaši Latvijas gadījumā, ņemot vērā mūsu demogrāfijas situāciju, mūsu ģeopolitisko situāciju un vēsturi, ir jābūt noteiktam vārdam valsts valodas politikā un proporcijā, kas tiek piedāvāta augstākajā izglītībā, jo citādāk pasaules un tehnoloģiju attīstība var aiziet uz to, ka mazās valodas vienkārši netiek lietotas noteiktās nozarēs. Ir šāds apdraudējums.

Tāpēc es arī vēlreiz uzsveru, ka ir jābūt noteiktam likuma spēkam par šo proporciju. Tas ir viens. Un otrs – es redzu, ka to var risināt par labu latviešu valodai ar tehnoloģijām. Un es patiešām iestājos tieši par to, ka nu... ne tālā nākotnē, bet pēc gadiem trim, īpaši stabilizējoties procesiem valstīs, mēs redzēsīm, ka to krietni uzstājīgāk izmantos arī augstākajā izglītībā.

#### **A. Laviņš.**

Paldies.

Vārds tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

#### **A. Rodiņa.**

Paldies. Labdien, Šuplinskas kundze! Paldies par jūsu viedokli.

Man radās divi jautājumi. Viens tāds plašāks, otrs tāds ļoti praktisks, ņemot vērā jūsu arī pieredzi augstskolā.

Vai es pareizi saprotu, ka tad, kad ministrija strādāja tāpat pie šī te modeļa, un domājot par to, kādas kvalitātes prasības izvirzīt augstskolām, ņemot arī tajā skaitā Satversmes tiesas spriedumā norādīto, tad jūs palikāt pie studiju programmu

novērtējuma... nu, teiksim, četri un pieci, vai „labi” un „teicami”. Un arī vienlaikus norādījāt, ka tomēr ņemāt vērā pētniecības komponenti. Vai es pareizi sapratu? Tā bija.

Bet vai jūs neapsvērāt domu izvirzīt vēl papildus citas kvalitātes prasības, kas raksturotu augstskolu precīzi iekļaujot šīs prasības, piemēram, kā mums stāstīja viena no pieaicinātajām personām, tā varēja būt arī augstskolas iekšējās kvalitātes sistēmas novērtējums, varbūt vēl ir kādas citas iespējas. Kāds ir jūsu viedoklis par šo?

### **I. Šuplinska.**

Jā, nu es te teikšu uzreiz, ka, droši vien, ka līdz sīkākām detaļām mēs vienkārši nenonācām, jo prioritāri, ka jau teicu, bija šī pārvaldības reforma un tur arī šīs pētniecības komponents – dominante, prioritāte – mums likās ļoti svarīga. Un vēlreiz atsaucos, ka tie dati, kas mums bija, piemēram, par absolventiem un tie bija visplašākie, tie norādīja noteiktas tendences, kuras tad programmas izvēlas, kuras tiek īpaši sagatavotas. Un mēs īsti neredzējām tur to pienesumu tieši arī pētniecībā. Un tāpēc arī „labi” un „izcili”, vēlreiz atkārtāju, akreditācijā ir tie novērtējumi, kas arī parāda, ka tā pētnieciskā komponente ir gana spēcīga.

### **A. Rodiņa.**

Ja es drīkstu precizēt... Es zinu, ka augstskolām tiek veikta arī šī te zinātniskā novērtēšana. Tostarp, tiek novērtētas augstskolas kā zinātnes institūcijas un arī tiek novērtēta attiecīgā zinātnes nozare. Vai šo aspektu jūs neapsvērāt kā vienu no kritērijiem, ko precīzi ierakstīt līdztekus programmas...?

### **I. Šuplinska.**

Privātās augstskolas līdz šim nav... viņām nav bijusi obligāta prasība iziet zinātnisko novērtējumu. Līdz ar to atsevišķi izdalīt pētniecisko komponenti.. nu, tas būtu diskriminējoši pret privāto augstskolu zināmā mērā.

### **A. Rodiņa.**

Jā, paldies. Tā es arī sapratu, jo tā bija brīvprātīga...

### **I. Šuplinska.**

Divas augstskolas to līdz šim ir darījušas – RISEBA un Transporta un sakaru institūts.

### **A. Rodiņa.**

Jā, labi, paldies. Un tagad jums kā praktiķei jautājums. Iedomāsimies situāciju, ka tagad kāda augstskola vēlas virzīt akreditācijai studiju programmu – franču filoloģiju

vai krievu filoloģiju. Kāda studiju valoda tiek norādīta akreditācijas pieteikumā un akreditācijas lapā?

### **I. Šuplinska.**

Jā, nu franču filoloģijai laikam problēmu nav. Eiropas Savienības valoda pirmām kārtām tā ir, un, ņemot vērā, ka tur ir nepieciešams lielāks apjoms vēlams filologam nekā 20 kredītpunkti vai, piemēram, es nezinu, 30 kredītpunkti, optimāli būtu norādīt, ka tā ir Eiropas Savienības valoda... franču valodas gadījumā.

### **A. Rodiņa.**

Tātad franču valodā franču valoda. Bet krievu valodā?

### **I. Šuplinska.**

Krievu valodas gadījumā ir ļoti interesanta situācija. Tā šajā brīdī ir... tās ir divas iespējas, ko šobrīd es arī dzirdu... jāsaka, ka nemaz nebiju aizdomājusies. Pirmā lieta, iespējams, ka ir kopīga programma jāveido, jo kopīga programma paredz to, ka jebkurā citā... es nezinu, piemēram, Viļņas Universitātē esošs krievu filoloģijas atzars varētu šo valodas proporciju paplašināt... jo, kas īstenībā vēl kopīgajām programmām ir būtisks. Tur katrā no šīm programmām tiek apgūta arī tās zemes valsts valoda, kurā tu mācies. Nu, tātad, piemēram, 20 kredītpunktos ir latviešu valoda, 20 kredītpunktos ir lietuviešu valoda un tad jau tas sastāvs veidojas arī, jāsaka, krievu filoloģijai. Tā kā, nu, es izvēlētos droši vien kā kopīgo programmu viņu realizēt un skatītos pēc partneriem tieši Eiropas Savienībā.

### **A. Rodiņa.**

Paldies.

### **A. Laviņš.**

Paldies.

Vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

### **G. Kusiņš.**

Jā, labdien, Šuplinskas kundze! Man divi jautājumi vairāk par tādiem faktiem un jūsu viedokli un vēl viens jautājums, trešais, varētu būt, ja tā drīkst teikt, neklātienas diskusija ar vakar izskanējušo vienu viedokli. Es nezinu, vai jūs dzirdējāt vakardienas... nu, tad iznāks neklātienas diskusija.

Pirmais. Tikai, lai man būtu skaidra jūsu pozīcija. Tātad, Satversmes tiesas spriedums – 2020. gada 11. jūnijs, laiks līdz 2021. gada 1. maijam. Un jūs arī norādījāt, kas bija tie procesi, kas notika paralēli un vēl kovida situācija.

Vai es pareizi saklausīju, ka jūs sagaidījāt šajā laikā priekšlikumus no citiem, lai gatavotu to redakciju... jeb gatavojāt redakciju, lai sagaidītu priekšlikumus... Kāda bija tā iecere...?

### **I. Šuplinska.**

Es precizēšu. Principā augstākās pārvaldības reformai bija platforma no 2019. gada oktobra līdz pat janvārim. Tajā brīdī notika šie te semināri. Tātad, agrāk pirms Satversmes tiesas sprieduma. 2019. gada nogale visa. Tajā tika gaidīti priekšlikumi tieši augstākās izglītības pārvaldībai. Visās jomās, tajā skaitā arī valodas, jo bija jau sākusies diskusija par šo promocijas darbu rakstīšanu kā tādu. Tas bija tas laiks.

### **G. Kusiņš.**

Bet spriedums ir 2020. gada 11. jūnijs... diez vai tā platforma 2019. gadā varēja sagaidīt priekšlikumus... pirms bija izdarīts spriedums.

### **I. Šuplinska.**

Jā, tajā brīdī nē... to es arī saku. Tajā brīdī es saku, ka mēs bijām absolūti atvērti jebkādiem priekšlikumiem. Tad tapa informatīvais ziņojums. Informatīvajā ziņojumā bija citi akcenti, un, kad nāca, lūk, vēl arī Satversmes tiesas spriedums, tad mēs ļoti labi sapratām, ka mēs nevaram tīri fiziski no mūsu resursu viedokļa atvēlēt katram šim jautājumam atsevišķu darba grupu. Un tas nozīmēja, ka notika dažas apspriedes uzreiz pēc sprieduma saņemšanas, kāda būs rīcības politika, un mēs uzreiz izšķīrāmies par to, ka mēs to skatām kopā ar visiem pārvaldības jautājumiem un tad, sākot no janvāra, atsevišķās ministrijas šajās darba grupās, pieaicinot Valsts valodas aģentūras un Valsts valodas centra darbiniekus, tad mēs arī meklējām šo te risinājumu. Tāda ir secība.

### **G. Kusiņš.**

Jā. Paldies.

Un vēl viens tikai par faktu... es ceru, ka atbilde arī neaizņems daudz laika. Valsts prezidents sniedza šo paziņojumu 26. aprīlī. Sakiet, lūdzu, vai pēc šī Valsts prezidenta paziņojumā norādītajiem faktiem un tiem viedokļiem, ka jūs teicāt, ka Valsts prezidenta viedoklis un uzskats... ministrijā tika veidota kaut kāda apspriede, darba grupa saistībā ar šo paziņojumu, jo atsevišķi šajā paziņojumā ietvertie punkti, it sevišķi par valsts valodas konstitucionālo statusu... nu, es teiktu, ka varētu prasīt kādu vismaz atbildi, ja ne vērtējumu?

### **I. Šuplinska.**

Jā, nu ļoti grūti teikt... tur bija ļoti neliels tas laika posms, kurā es jau paliku kā ministre. Un tāpēc droši vien, ka šāda darba grupa netika veidota. Bet par ko mēs tajā brīdī tiešām runājām un domājām, ka būtu jābūt vēl vairākām sanāksnām... Tātad, netika apstiprināta valsts valodas stratēģija vēl uz to brīdi. Un kontekstā ar prezidenta šo viedokli par programmām, tad atkal tika aktualizēta pati stratēģija un skatīti punkti, kur varētu to stiprināt. Un nākamais, kas bija, ka tika izveidota darba grupa, kas... es zinu, ka vairākas reizes arī sanāca kopā, un tieši tā, kā prezidents arī raksta... tātad nākamais solis, kas bija paredzēts uzreiz pēc grozījumu pieņemšanas Augstskolu likumā, ir veidot vienotu regulējumu Augstskolu likumam un Zinātniskās darbības likumam. Un šādus, jāsaka, konceptus es redzēju jau martā un aprīlī, un principā šajā ietvarā tad arī, kā prezidents norāda, varētu risināt valsts valodas stiprināšanas jautājumu.

Tā kā jau bija uzmetumi šim jaunajam likumam, nu, tad arī tīri... jāsaka, arī no organizatoriskā viedokļa, bija skaidrs, ka mēs domājām, ka attīstīsim tieši šo te regulējumu un tāpēc nekas atsevišķi netika veidots.

### **G. Kusiņš.**

Jā. Paldies.

Un tad tā neklātienēs diskusija... iespējams, es mēģināšu, ja es pareizi pierakstīju... Vakar tiesas sēdē Bernāta kungs, kas ir Rektoru padomes ģenerālsekretārs, norādīja tādu argumentu, ka šis kritērijs, ka studiju programmām akreditācijas procesā ir jābūt saņēmušām vērtējumu, ir izveidots pilnīgi citam nolūkam. Tas sen ir izveidots citam nolūkam, un izteica tādas šaubas, vai šis kritērijs, kas ir paņemts, ko viņš vēlāk gan atzina, ka tāds kritērijs varētu būt, vai tā varētu būt, ka ministrija ir paņēmusi kritēriju, kas iepriekš bija citam nolūkam, nevis valodas proporcijām.

### **I. Šuplinska.**

Es nezināšu... es tiešām nezinu, ko Bernāta kungs ir domājis ar šādu... Par kuru kritēriju? Par „labi” un „teicami”?

### **G. Kusiņš.**

Par studiju programmu „studiju virzienu akreditācija”.. Akreditācija kā process bijis citam nolūkam, nevis lai lemtu par valodu proporciju?

### **I. Šuplinska.**

Es tiešām nevarēšu atbildēt droši vien...

**G. Kusiņš.**

Nu, labi. Paldies jums.

**A. Laviņš.**

Paldies.

Tiesnešiem jautājumu vairāk nav. Dosim iespēju pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm uzdot jautājumus. Lūdzu!

**E. Krivcova.**

Jā. Paldies.

Pirmais, ko es gribētu noskaidrot. Tātad, par regulējuma būtību. Es no jūsu vārdiem sapratu, ka doma bija tāda, ka, lai stiprinātu vispār augstākās izglītības kvalitāti, bija izvēlēts tas virziena novērtējums un tam, ja viss virziens ir novērtēts ar „labi” vai „izcili”, tad, pat ja atsevišķas programmas tur ir ar „viduvēji”, vienalga tā kā... tad var dot tiesības īstenot svešvalodās. Tā jūs teicāt?

**I. Šuplinska.**

Jebkurā gadījumā, jūs domājat... nē, es nerunāju par svešvalodām... es runāju par to novērtējumu kopīgo. Tātad, virzienā ir vairākas studiju programmas. Un ja ir vienai programmai, piemēram, viduvēji, tad kopējais virziena novērtējums noteikti nebūs viduvēji, ja pārējām ir „labi” un „izcili”.

**E. Krivcova.**

Respektīvi, tā doma bija, lai kopīgais virziena novērtējums būtu izšķirošais.

**I. Šuplinska.**

Jā.

**E. Krivcova.**

Bet tad kāda ir jūsu attieksme pret to, ka sanāca... respektīvi... ka likumā mums ir rakstīts tā, ka, ja studiju akreditācijas procesā visas studiju programmas, kuras ietilpst vienā izglītības tematiskajā jomā ar Eiropas Savienības valodā īstenojamo programmu, ir saņēmušas novērtējumu „labi” vai „izcili”. Tātad, katra programma virzienā. Tas nozīmē, ka jūsu tas nodoms kā ministrei, nav īstenojies tajā likumdošanas darbā.

**I. Šuplinska.**

Ļoti daudzi manis iedomātie un vēlamie procesi, it īpaši augstskolu pārvaldībā, nav īstenojušies konkrētajā likumā.

### **E. Krivcova.**

Labi. Jā, paldies par atbildi.

Tad otrais jautājums man ir par to valsts valodas stratēģiju. Mūsu pirmajā tiesas sēdē bija Izglītības ministrijas darbinieki, viņi arī nocitēja no šī dokumenta, tātad, pantus un konkrēti par augstāko izglītību kaut kādu tur redzējumu, kā mums jāiet augstākajā izglītībā, to regulējumu starp latviešu valodu un svešvalodām kā panākt, tur nekā konkrēta nebija. Un tas jautājums... jā, kādēļ tā ir sanācis?

### **I. Šuplinska.**

Es, godīgi sakot, nezinu, ko jūs domājat, ka tur konkrēta nekā nebija. Cik es atceros, es gan neesmu, šobrīd jāsaka, kādu laiku skatījusi šo dokumentu, bet divas ļoti būtiskas lietas, kas attiecās uz augstāko izglītību kā tādu. Nu, pirmām kārtām, valsts valodas stratēģija vienmēr ir stiprinājusi valsts valodas lomu un augstākajā izglītībā par tiem pasākumiem, par ko runāja arī Privāto augstskolu asociācijas pārstāve, proti, šī stratēģija, šie pasākumi, tas principā ir šīs valsts valodas stratēģijas nopelns. Jo tie ir punkti, kas tur ir bijuši gadu no gada rakstīti.

Otra lieta. 4. daļa bija saistīta tieši ar komunikāciju un ar to, ka ļoti dažādos līmeņos ir jāpiedāvā patiešām šī te daudzu valodu izmantošana, ka, komunicējot gan augstākajā izglītībā, gan gatavojot šos te, jāsaka, pētījumus, tas ir jāstiprina. Tā kā tur bija abas šīs lietas, bet primāri, protams, domājot par to, ka augstākās izglītības terminoloģijas attīstībā procesi, kas notiek arī apmaiņā, ir ļoti spēcīgi nodrošināti arī valsts valodā.

### **E. Krivcova.**

Jā. labi. Paldies.

Un tad mans trešais jautājums ir par to... tātad, līdz tā gada martam, kad bija sagatavots tas ministrijas redzējums, kā mēs regulēsim šo te jomu, jūs nesagaidījāt nekādus priekšlikumus no nozares un izdomājat, ka, labi, tad rakstīsim paši. Tā var to saprast tā gada notikumus?

### **I. Šuplinska.**

Godīgi sakot, es tiešām varu uzņemties zināmu, jāsaka, atbildību par to, ka mēs speciāli neuzrunājām Privāto augstskolu asociāciju par priekšlikumiem, bet, tieši tāpat kā mums, arī viņiem bija zināms šis Satversmes tiesas spriedums. Un, godīgi sakot, ministrijas laikā pilnīgi visi priekšlikumi, kas tika iesniegti, viņi tika izskatīti. Un tas nozīmē, ka sanākot kopā... man šķiet, jau pašā gada sākumā... vēlreiz atkārtāju, mums bija vairākas tikšanās Eiropas Savienībā, kur tika aktualizēti šie jautājumi, bet varbūt mazākā kontekstā ar augstāko izglītību, bet vispār ar valodu politiku, un tāpēc mēs paralēli gatavojām arī argumentus un redzējumu Satversmes tiesas spriedumam.

Jā, mēs nesagaidījām šādus priekšlikumus, kas būtu atsevišķi paralēli iesniegti...

**E. Krivcova.**

Jā, labi. Tad no manas puses viss un tad mana kolēģe turpinās.

**I. Nikuļceva.**

Labi. Paldies.

Es uzdošu tikai dažus jautājumus. Un sākumā es gribu uzdot tādu patiešām precizējošu jautājumu, lai saprastu.

Sakiet, šīs kultūras un valodu programmas, jūsuprāt, ir kam orientētas? Vietējam studentam tas ir domāts vai tas ir domāts eksportam?

**I. Šuplinska.**

Nu, ļoti dažādi. Mēs dzirdējām no skaitļiem, kas tika atbildēti, vietējie studenti tur bija gana daudz.

**I. Nikuļceva.**

Bet tad pamatā tās ir domātas vietējiem studentiem? Valodu un kultūras... nu, tur franču vai ķīniešu, vai krievu, vai vēl kāda...

**I. Šuplinska.**

Statistika, kas ir Izglītības un zinātnes ministrijā, liecina, ka tur pamatā tomēr studē Latvijas pilsoņi.

**I. Nikuļceva.**

Labi. Tad, jā... paldies.

Tad cits jautājums. Un tad jautājums tieši par apstrīdētajām normām. Tātad, Augstskolu likuma 56. pants mums tagad paredz tā kā dažādu regulējumu attiecībā uz Eiropas Savienības dalībvalstu valodām un attiecībā uz citu valstu valodām. Nu, neskarsim tās kultūras un valodu programmas, bet nu pārējā jomā tātad Eiropas Savienības dalībvalstu valodas tur vienu piektdaļu var izmantot studiju procesā un var arī studiju programmas, ja ir „labi” un „izcili”. Bet tas neattiecas uz citām svešvalodām.

Sakiet, vai jūs varētu izskaidrot savu viedokli... Nu, būtībā mums Izglītības un zinātnes ministrija to skaidroja, bet man gribētos jautāt arī varbūt tieši jūsu politisko skatījumu... Es saprotu, ka arī tas jūsu viedoklis par izglītības eksportu būtībā ir diezgan atvērts. Kāpēc ir šī atšķirība? Kāpēc, ja mēs runājam par izglītības eksportu, kāpēc mēs tomēr tad diferencējam starp šīm valodām un kāpēc nevarētu būt vienāds regulējums visiem?

## **I. Šuplinska.**

Jā, nu divus argumentus saistībā ar izglītības eksportu un vienu par valsts valodas pozīcijām...

Tātad, pirmais. Jūs tiešā veidā gan nejaudājāt, bet tomēr es biju iesaistīta vairākos procesos, kas izvērtēja arī Boloņas pieņemtos dokumentus. Un viens no argumentiem, kas varētu būt, kādēļ, piemēram, ir ierobežojums tieši Eiropas Savienības valodām, ir saistīts ar to, ka augstākajā izglītībā, piemēram, diplomu pielīdzināšanā, nevar vienoties valstis par to, kā izprast kredītu, cik lielā mērā tajā kredītā attiecināt kādas konkrētas darbības un tā tālāk un tā joprojām... Eiropas Savienības ietvarā nevar vienoties, nerunājot par citām valstīm. Un tas ir viens no argumentiem, kādēļ, piemēram, ministrija ir slēgusi papildu vienošanos ar Baltijas reģiona valstīm, ar Beniluksa valstīm un šobrīd, cik man ir zināms, tālāk turpinās sarunas ar Skandināviju. Ar to es gribu teikt tikai vienu lietu, ka studiju programmas kvalitatīva nodrošināšana nebūt neparedz to, ka jebkuru, jāsaka, Boloņas procesā esošo valsti vai valodu mēs uzreiz varam akceptēt kā kopīgu programmu. Nu, tieši tāpēc tur ir ļoti būtiski šie kvalitātes kritēriji.

Otrs. Par eksportu. Ņemot vērā, ka iesākās kovids, un beidzās struktūrfondu viens periods, bija ļoti daudz diskusijas tieši ar eksporta asociāciju. Kādēļ? Tādēļ, ka šajā jaunajā struktūrfonda periodā ir ļoti liels finansējums mūžizglītībai. Un mans viens no jautājumiem eksportētāju asociācijai bija: „Kolēģi, kāpēc jūs neizmantojat Latvijas augstākās izglītības docētājus, programmu kursus, lai paaugstinātu kvalifikāciju, lai šos līdzekļus, kas ir mūžizglītībā, nu vienkārši izmantotu tepat Latvijā?” Viņu arguments bija pavisam vienkāršs. Viņi teica, ka augstākās izglītības kvalitāte, izņemot mežrūpniecības jomu, Latvijā nespēj neko dot augstākajā izglītībā, lai šo eksportspēju mēs palielinātu. Tā ir vēl viena lieta.

Un trešā lieta, runājot par valsts valodu. Tā ģeopolitiskā, vēsturiskā un arī demogrāfijas situācija, kāda ir valstī, un, godīgi sakot, arī es nāku no Latgales un es redzu šos procesus varbūt vēl drusku saasinātāk, man neliek domāt, ka visām svešvalodām, neatkarīgi no tām, kādas tās būtu, būtu jābūt līdzīgām tiesībām, kā Eiropas Savienības lietotajām valodām.

## **I. Nikuļceva.**

Paldies. Bet, ja esam atklāti, tad jūs runājat, man liekas, tikai par vienu valodu...

## **I. Šuplinska.**

Es nerunāju par vienu valodu, citās valodās trūkst droši vien speciālistu, tāpēc jūs tā domājat.

**I. Nikuļceva.**

Labi. Nu, jebkurā gadījumā paldies par atbildi un tad man arī vairāk nebūs. Paldies.

**A. Laviņš.**

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

**S. Bērtaitis.**

Jā, būs pavisam nedaudz.

Sakiet, lūdzu, Šuplinskas kundze, varbūt jūs varat īsi raksturot, kādas bija diskusijas vai dialogi starp Izglītības un zinātnes ministriju no vienas puses un varbūt šo augstākās izglītības nozari vai atsevišķiem tās dalībniekiem pirms šo apstrīdēto normu varbūt formālas virzīšanas Saeimā attiecībā uz valodas lietošanas jautājumiem augstākās izglītības jomā... tieši augstākās izglītības jomā... un, nu kādas bija šīs pamatpozīcijas šajā dialogā?

**I. Šuplinska.**

Jā, es teikšu uzreiz, ka visvairāk no Privāto augstskolu asociācijas man nācies komunicēt ar Baumaņa kungu un viņa jautājumu spektrā nu ir bijuši ļoti dažādi jautājumi... bet, godīgi sakot, valodas jautājums... nu, es nevaru teikt, ka tas ir bijis viens no noteicošajiem. Mēs esam runājuši gan par šo pielīdzināšanu, gan par ļoti dažādām proporcijām, ko vajadzētu un ko nevajadzētu attiecināt pārvaldībā. Bet šis jautājums... nu, tiešā veidā no manas puses nav iniciēts un es neesmu dzirdējusi, lai arī man to uzdotu.

**S. Bērtaitis.**

Ja. Paldies.

Un sakiet, lūdzu, diskusijas ar Valsts prezidentu... vai un kādas ir bijušas saistībā ar valodu jautājumiem pirms apstrīdēto normu pieņemšanas?

**I. Šuplinska.**

Jā. Atkal. Tieši Satversmes tiesas spieduma gadījumā nav bijušas tiešas diskusijas...

**S. Bērtaitis.**

Bet vēl pirms...

**I. Šuplinska.**

Bet, teiksim, rakstot šo te valsts valodas stratēģiju un apspriežot šo promocijas darbu un kopīgi arī skatot šo te jautājumu par to, kādai būtu jābūt pētniecības valodai, esam runājuši gana daudz un jāsaka, ka diskusijās, kas ir publiski pieejamas, gan arī privātās šajās te sarunās un esam, es domāju, bijuši uz diezgan viena viļņa... Un mans redzējums, kā es to arī paužu visu laiku... es paužu to nostāju, ka valstij ir jātur rūpe par savu valodu un tehnoloģiju laikmets to ļaus darīt krietni aktīvāk.

**S. Bērtaitis.**

Paldies.

**I. Šuplinska.**

Tur gan mums īsti nesaskan. Prezidents domā, ka tehnoloģijas drusku varbūt traucē.

**S. Bērtaitis.**

Skaidrs. Paldies. Tad man vairāk nebūs jautājumu.

**A. Laviņš.**

Paldies, Šuplinskas kundze, pa dalību tiesas sēdē, par izvērstajām atbildēm uz daudziem tiesas sēdē izskanējušajiem jautājumiem, kas bija adresēti jums.

Paldies. Novēlēšu jums jauku dienu un varat doties ieplānotajās dienas gaitās.  
Paldies.

**I. Šuplinska.**

Paldies. Visu labu!

**A. Laviņš.**

Cienījamie lietas dalībnieki!

Šobrīd tiek izsludināts pārtraukums līdz pulksten 13.00.

Pārtraukums.

*(Pārtraukums.)*

**A. Laviņš.**

Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Kā nākamo pieaicināto personu uzklausīsim Inu Druvietes kundzi.

Personas apliecinātie dokumenti ir pārbaudīti?

**L. Stutāne.**

Dokumenti ir pārbaudīti.

**A. Laviņš.**

Paldies.

Druvietes kundze, aicinām jūs pie Satversmes tiesas tribūnītes paust savu viedokli Satversmes tiesai šajā lietā. Un būs arī tiesnešu jautājumi.

**I. Druviete.**

Godātā tiesa! Paldies par iespēju.

... rakstiski iesniegtos secinājumus arī ar mutiskiem paskaidrojumiem, ņemot vērā arī jaunākos notikumus gan valodu, gan arī politiskajā jomā.

Tātad, manuprāt, mēs šoreiz izskatām ļoti svarīgu jautājumu Latvijas valodas politikas kontekstā, jo valodas politikā nav sīkumu, valodas politikā ikviens lēmums, pat šķietami šaurā jomā vai segmentā, var izraisīt ķēdes reakciju arī visos pārējos valodas politikas segmentos. Tātad pilnībā būtu noraidāms arguments, ka šajā reizē mēs runājam par nenozīmīgu sociolingvistisku funkciju un tikai par daļu no tās.

Kā vairākas reizes jau esam skatījuši mūsu iepriekšējās tiesas sēdēs saistībā ar valodu lietojumu izglītībā, izglītība, tostarp, augstākā izglītība un zinātne ir ļoti nozīmīgas valodu lietojuma jomas, jo tajās atspoguļojas valsts valodas politikas pamatprincipi, tajās mēs īstenojam valsts valodas politikas pedagoģisko un izglītības aspektu un galu galā mēs zinām, cik liela nozīme izglītības sistēmai ir uz lingvistiskās attieksmes veidošanos. Un pašlaik no visiem valodas politikas aspektiem, šķiet, visproblemātiskākā ir tieši lingvistiskā attieksme, jo attiecībā uz valsts valodas lietojumu normatīvi regulējamās sfērās esam guvuši jūtamus panākumus, bet problēma joprojām saistās tieši ar valsts valodas lietojumu neformālajā komunikācijā, kas lielākoties izriet no lingvistiskās attieksmes.

Īpaši gribētu uzsvērt, ka Latvija pieder pie valstīm, kurās ir sistēmiski un ilgus gadus veikti pētījumi par valsts valodas politikas situāciju. Praktiski jau no 1989. gada, bet pilnīgi noteikti kopš Latviešu valodas aģentūras izveidošanas 2003. gadā un arī laika posmā pēc atzinuma iesniegšanas ir publicēts jaunākais sociolingvistiskās situācijas monitorings 2021. gadā, kur mēs redzam valsts valodas pozīciju apskatu visās sociolingvistiskajās jomās, tostarp arī augstākajā izglītībā un zinātnē. Tātad, mūsu

rīcībā ir datu kopums, kas ļauj objektīvi izvērtēt valsts valodas situāciju tās dinamikā, tātad, noskaidrot, kur mēs redzam progresu, kur, gluži otrādi, ir bijusi stagnācija vai atpakaļslīde, un diemžēl jāteic, ka arī augstākajā izglītībā un zinātnē visi pamatprincipi, kas ir ietverti gan mūsu Satversmē, gan tās preambulā, pilnībā īstenoti vēl netiek.

Savā atbildē es esmu norādījusi uz dažiem jautājumiem, kas, šķiet, neļauj pilnīgi precīzi izprast lietas būtību, par ko mēs runājam.

Tātad, par formulējumiem. Īsi atgādināšu dažus, manuprāt, svarīgus punktus, kas šīs lietas sakarā varētu būt nozīmīgi.

Tātad, pieteicēji pēc būtības nešķir divus jēdzienus – svešvalodas un Eiropas Savienības valodas. Šajā gadījumā svešvalodas, protams, ir jumta jēdziens, jo saistībā ar Valsts valodas likumu par svešvalodu ir uzskatāma jebkura, izņemot latviešu valodu un nosacīti arī lībiešu valodu, tātad, tiek radīts maldīgs priekšstats, ka pastāv vispārīgs aizliegums sniegt augstākās izglītības pakalpojumus svešvalodās. Tas bija citāts. Bet, kā mēs labi zinām, Eiropas Savienības valodām ir īpašs statuss, arī latviešu valoda kā viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām bauda tādu pašu statusu citās valstīs un skaidri jāteic, ka pieteicēju mērķis acīmredzot ir paplašināt tieši krievu valodas lietojumu. Šajā gadījumā no sociolingvistu viedokļa es varu atļauties to formulēt skaidri un gaiši. To apliecina arī pieteicēju ieteikums paplašināt valodas spektru līdz Boloņas procesa un Eiropas augstākās izglītības telpas dalībvalstu valodām, uz ko gan varētu piebilst, ka pašlaik Krievijas dalība Boloņas procesa dalībvalstīs ir apturēta, līdz ar to arī šāds paplašinājums būtībā zaudē jēgu.

Otrkārt, es gribētu runāt par jēdzienu „internacionalizācija”.

Internacionalizācija nenozīmē tikai valodu spektra paplašināšanu, īpaši runājot par angļu valodu vai par citām tā sauktajām „plašāk lietojamām valodām”. Internacionalizācijai ir ļoti daudzi un dažādi aspekti. Tas ietver gan mūsu darbību kopīgā augstākās izglītības un zinātnes telpā, tas ietver mūsu mācībspēku publikācijas citējamajos žurnālos, dalību konferencēs un runa šajā gadījuma pieteikumā ir par augstākās izglītības valodu nevis par profesionālās pilnveides valodu. Profesionālās pilnveides valodu spektrs, protams, nav ierobežots, atkarībā no valodas prasmēm tas var attiekties pat uz jebkuru no pasaules 7 tūkstoši valodām.

Treškārt, gribētu uzsvērt, ka nezinu, vai pareizi būtu apgalvot, ka kāds par leģitīmu mērķi uzskatītu, citēju – „mehānisku latviešu valodas īpatsvara palielināšanu, neatkarīgi no latviešu valodā radītā vai translētā satura”. Nav skaidrs, kā mēs augstākās izglītības jomā varam runāt par translētu saturu. Neviens mācībspēks nepiekritīs atziņai, ka mēs izmantojam citās valodās veidotus materiālus, tos mehāniski pārceļot vai tulkojot latviešu valodā. Līdz ar to, runājot par augstāko izglītību, par translētu saturu mēs vispār nevaram runāt.

Skaidrs, ka mēs pārņemam zinības no citām valstīm un, protams, mēs izmantojam visplašāko literatūru, visplašāko starptautisko projektu tīklu, lai varētu

pilnveidot savas zināšanas un tās pasniegt saviem studentiem latviešu valodā vai arī kādā no Eiropas Savienības oficiālajām valodām, ņemot vērā viņu turpmākās darba iespējas.

Un pilnīgi nepieņemams ir viedoklis, ka, lūk, veidosim programmas svešvalodās, tad attīstīsim mūsu augstāko izglītību un terminoloģiju tiktāl, lai tad nezināmā nākotnē varētu pāriet uz latviešu valodu. Pirmkārt, latviešu valodā zinātniskā terminoloģija ir attīstīta ļoti lielā mērā jau no aizpagājušā gadsimta un, otrkārt, tā attīstās pētniecības un augstākas izglītības procesa. Un terminoloģiju, mehāniski tulkojot pārņemt nevar. Ir jāzina tās saturs un līdz ar to arī ieguldījums terminoloģijas attīstības procesā būs saistīts arī ar studiju procesu, kam, protams, jānotiek pamatā valsts valodā.

Es principiāli nepiekrīstu apgalvojumam, ka Latvijas valodas politikā leģitīma mērķa sasniegšanai tiek izmantoti, citēju – „personu pamattiesības un īpašumtiesības ierobežojoši līdzekļi”. Protams, mums pastāv iespējas normatīvā regulējuma pilnveidei, bet ne šādā virzienā.

Mēs zinām, ka ieteikums aizstāt Eiropas Savienības valodas ar terminu „svešvaloda” un paplašināt augstākajā izglītībā lietojamo valodu spektru, protams, saskanētu ar atsevišķu izglītības iestāžu komerciālajiem mērķiem, tātad, arī ar privāto augstskolu ienākšanu Latvijas tirgū. Bet vēlreiz jāuzsver, ka augstākās izglītības joma ir kopīgās valodas politikas sastāvdaļa, un vēl jāteic, ka, veidojot attiecīgo likuma normu „Grozījumi Augstskolu likumā”, rūpīgi tika izvērtētas arī alternatīvas. Un, ja jūs man jautātu, vai šajā gadījumā ir iespējami, pēdiņās, tā sauktie „saudzējošie līdzekļi”, tad mana atbilde būtu, ka nē. Šis ir optimāls, nevis ekstremāls līdzeklis latviešu valodas nostiprināšanai izglītības sistēmā un tam ir tālejošas sekas arī domājot par absolventu nodarbinātību, protams, pirmām kārtām Latvijas darba tirgū.

Pakārtoti noteikti varam runāt, ka tam būs arī ietekme uz lingvistisko attieksmi un, protams, arī uz interlingvistiskām lietām, kā, piemēram, terminu veidošana.

Šeit nedaudz pārsniedzot sociolingvistikas robežas, kaut arī jāteic, ka valoda un ekonomika pašlaik ir ļoti aktīva attīstīta zinātnes apakšnozare, es pievienojos Saeimas atbildes rakstā teiktajam, ka augstāka izglītība nebūtu uzskatāma par parastu biznesa pakalpojumu vai arī par precīzi klasiskā tirgus izpratnē. Augstāka izglītība, pirmām kārtām, ir sabiedriska labums. Un mūsu augstākās izglītības sistēma ir vērsta tieši uz Latvijas sabiedrības interešu nodrošināšanu, protams, izmantojot arī visas internacionalizācijas iespējas un piedāvājot izglītības pakalpojumus arī citu valstu pilsoņiem. Kā zināms, to dara arī valsts augstskolas, organizējot studiju kursus svešvalodās, galvenokārt angļu valodā, pastāv stingrs normatīvs regulējums, pastāv arī noteiktas prasības programmu akreditācijā. Tātad, runājot par Eiropas Savienības valodām, problēmu būtībā nav. Mums ir izdevies sabalansēt šo lingvistisko aspektu internacionalizācijas procesā.

Vēl, protams, nozīmīgs jautājums, manuprāt, ir arī tas, ka privātās augstskolas tāpat izsniedz valsts atzītus diplomus, un tātad valstij ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums noteikt studiju īstenošanas valodu. Un, ņemot vērā to, ka angļu valodas loma augstākajā izglītībā un zinātnē tomēr pašreiz ir nepārprotama, izglītības eksports ir iespējams un veicināms tieši pamatojoties uz angļu valodas izmantošanu, kas arī vairumā gadījumu tiek darīts un kas nodrošina arī mūsu zinātnes un mūsu nodarbināto integrāciju Eiropas Savienības un pasaules darba tirgū.

Bet, iespējams, aizsteidzoties priekšā jautājumiem, es gribētu piebilst vēl dažus teikumus.

Iedomājieties, kas notiktu, ja hipotētiski tiktu pieņemts lēmums par to, ka privātajām augstskolām savu komercinteresu ievērošanā būtu iespējams īstenot studiju kursus arī citās valodās, šajā gadījumā krievu valodā. Var uzdot jautājumu, kas tad būs mācībspēki, kas šiem studentiem šīs zināšanas nodrošinās. Un šeit nav starpības, vai tas notiek attālināti, vai tas notiek klātienē. Acīmredzot, tie būs šie paši mācībspēki, kuri pašlaik strādā juridisko vai fizisko personu dibinātās augstākās izglītības iestādēs, kuri tātad ir apliecinājuši gan valsts valodas zināšanas, gan svešvalodu zināšanas likumā noteiktajā līmenī. Un jautājums, kā tad tiks veidots mācību saturs, kā notiks mācību organizācija, sākot jau no mācību līdzekļu izveides, vai tiks izmantoti citā valstī veidoti mācību līdzekļi, vai oriģinālsaturs krievu valodā tiks veidots šeit pat Latvijā un tādā gadījumā kurš to veidos? Vai tādā gadījumā mācībspēkiem būs obligāta noteikta līmeņa krievu valodas prasme un kurā valodā tad notiks saziņa ar studentiem?

Šo līniju varētu izvērst vēl tālāk, vedinot uz domu, ka mācību jeb studiju valodas noteikšanai ir arī tālākas sekas. Tas nav tikai darbs auditorijā, tas nav tikai izglītības eksports noteiktā valodā, pats galvenais ir izglītības saturs, arī satura pārbaude, arī valsts noteiktie gala pārbaudījumi. Un tādā gadījumā notiek tas, kas pašlaik mūsu valodas telpā ir visnegatīvāk vērtējams, mēs atkal stiprinām krievu valodas pašpietiekamību un nepamatotu prasību pēc tā sauktā paralēllingvisma mūsu publiskajā telpā.

Tātad, tas atkal ir mehānisms, kas daļai sabiedrības ļaus uzturēt lingvistisko pašpietiekamību, kas, iespējams, vairoš Latvijā rezidentu, pilsoņu vai arī viesprofesoru skaitu, kas latviešu valodā sazināties nevarēs, un, kā jau teicu, no šī fakta ķēdīte pēc tam varēs aizvest arī uz valodas lietojumu ne tikai neformālajā komunikācijā, bet arī dokumentācijā un tā tālāk.

Un, tātad, rezumējot esam pārliecināti, ka pašreizējais normatīvais regulējums atbilst Latvijas valodas situācijai, un normatīvais regulējums attiecībā uz valodu, kā zināms, ir dalībvalstu kompetence, un tas nevar būt ne labs, ne slikts, tas var būt tikai piemērots vai nepiemērots valodas situācijai un valodas politikas mērķiem. Protams, ar piebildi, ja tiek ievēroti starptautiski saistošie normatīvie akti, kas šajā gadījumā tā ir. Un tādēļ secinājums, ka no sociolingvistu viedokļa ir pamatots Augstskolu likuma

grozījums par vārdu „valsts dibinātās augstskolas” aizstāšanu ar vārdiem „augstskolās un koledžās” un līdz ar to, protams, nodrošināt latviešu valodas lietojumu saistībā ar mūsu Satversmi un ar valsts valodas likumu.

Paldies.

**A. Laviņš.**

Paldies.

Vārds jautājumiem tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

**A. Kučs.**

Labdien, Druvietes kundze!

Paldies par laiku un viedokli.

Es sākšu ar vienu no jautājumiem, ko es arī iepriekš nosūtīju. Jūs rakstveida viedoklī norādījāt, ka apstrīdēto normu rezultātā... nē, atvainojos... norādījāt, ka pastāv iespējas normatīvā regulējuma pilnveidei. Vai jūs varētu, lūdzu, pateikt, ko jūs domājat, kādas bija jūsu doma? Kur jūs saskatāt varbūt kādas nepilnības?

**I. Druviete.**

Jā. Šajā gadījumā tas mazāk skar tieši aplūkojamo jautājumu par izšķirību starp Eiropas Savienības valodām un svešvalodām. Es domāju, ka iespējas pilnveidot regulējumu būtu tajā likuma panta daļā, kas attiecas uz studiju programmu vērtējumu terminos „labi” un „izcili”. Tas ir diezgan problemātisks jautājums, kam būtībā ir tikai pakārtots sakars ar valodu lietojumu. Es nedomāju, ka tas ir veiksmīgais risinājums. Un, ja domājam par šī panta pilnveidi, tad mēs varētu skatīties šajā virzienā. Bet tas ir drīzāk saistīts ar studiju kvalitāti, ar akreditācijas nosacījumiem, nevis ar valodu lietojumu.

**A. Kučs.**

Jā. Labi. Paldies.

Otrs jautājums. Jūs viedoklī arī norādījāt drusciņ par šīm divām augstskolām, kuras mums Latvijā ir un kuras darbojas pilnībā uz svešvalodu bāzes un ka tur arī būtu jādomā par izmaiņām, jo... nu, ir jāsaka, ka lemjot par 2019-12-01 mēs arī redzējām, ka valsts ir akceptējusi un šāds modelis ir. Privātās augstskolas iebilst un saka, kāpēc divas augstskolas to var darīt un, teiksim, mums tādas iespējas nav.

Varbūt jūs arī par šo varētu... jo viedoklī es redzēju, ka jums bija pārdomas par šo.

## **I. Druviete.**

Jā. Šai problēmai, protams, ir gara vēsture. Augstskolas, kā es sapratu, mēs runājam par Rīgas Juridisko augstskolu un Rīgas Ekonomisko augstskolu, ir dibinātas uz starpvalstu līguma pamata un jau pašā sākumā ir noteikts, ka studiju valoda šajās augstskolās ir angļu valoda un ir pieņemti speciālie likumi, kas šajā gadījumā nav. Bet līdz ar to pret to, kas studiju process notiek vienā no Eiropas Savienības valodām un konkrēti angļu valodā, ir arī, protams, franču valodas neliels īpatsvars, nebūtu iebildumi un šī tādā gadījumā būtu ar likumu reglamentēta izņēmuma situācija. Bet es, protams, šeit nevaru atturēties piebilst, ka man pilnīgi nepieņemami ir tas, ka šo augstskolu administrācija tiek atbrīvota no valsts valodas prasībām, jo, kā mēs visi zinām, Latvijas sistēmā rektors ir arī administratīvais vadītājs, kas uztur saikni ar sabiedrību, kas paraksta finanšu dokumentus, kas piedalās Rektoru padomes darbā un tamlīdzīgi. Un šis gan ir viens jautājums, kas būtu jāregulē un, aizsteidzoties notikumiem priekšā, varu teikt, ka tas attiecas arī uz citu augstskolu vadību, pakārtoti arī uz profesūru. Kā zināms, mums visiem priekšā tagad ir tenūrprofesūras izveide. Ir ļoti nopietni pārspriežams jautājums, vai noteikt zināmu pārejas periodu valodas apguvei, skaidri zinot, ka šāda prakse ir veiksmīga tikai retos gadījumos, vai pieļaut principu, ka darba valoda kādā no augstākās izglītības institūcijām faktiski nebūs latviešu valoda. Līdz ar to arī, nenoliedzami, būs nodarīts liels kaitējums latviešu valodas prestižam un arī tās attīstībai.

### **A. Kučs.**

Labi. Paldies. Tas būtu plašāks jautājums noteikti, ko jūs pacēlāt. Bet diemžēl šīs tiesas sēdē mēs to nevarēsim.

Jūs esat bijusi arī ministre un ilgstoši arī augstskolas vadībā esat bijusi abās pusēs, ja tā var teikt. Un mans tas jautājums ir: kāpēc ne tikai privātās augstskolas, bet visa nozare... nu, tas, ko es redzu no viedokļiem... Universitāšu asociācija, Rektoru padome, Augstākās izglītības padome iebilda pret apstrīdētajām normām, sakot, ka viņas nav uzklautas, ar viņām nav runāts. Kāds būtu jūsu... ja jums ir skaidrojums vai savs redzējums par to?

## **I. Druviete.**

Tā... tad man tādā gadījumā no sociolingvīsta, kas ir mana galvenā identitāte un arī šoreiz, ir jāpārslēdzas uz izglītības darba organizatora kādreizējo... uz augstskolas pašreizējo lomu...

### **A. Kučs.**

Ja jūs varat...

## **I. Druviete.**

Redziet, mēs, protams, labi zinām, kāds ir mūsu augstākās izglītības iestāžu finansējums. Līdz ar to arī valsts dibinātām augstskolām neatliek nekas cits, kā piesaistīt arī maksas studentus, protams, līdz ar to nodrošinot internacionalizācijas pozitīvo pusi, uzlabojot savu finanšu stāvokli, bet, nenoliedzami, arī pastiprinot konkrētajā gadījumā angļu valodas lietojumu. Ir tā, ka Rektoru padomē ir pārstāvētas visas augstskolas, arī tā sauktās privātās, un lēmumi tiek pieņemti pēc balsošanas principa. Un privāto augstskolu kvantitatīvais pārsvars nodrošina arī, jāteic tā, zināmas valsts valodas pozīciju lietošanas neizpratni vai nevēlēšanos to darīt. Un, protams, viedoklis par šo ir izteikts. Sociolingvistu viedoklis ir pilnīgi skaidrs. Tas ir darīts zināms arī Augstākās izglītības padomei un Rektoru padomei. Šajā gadījumā pastāv domstarpības, bet diskusijas ir turpināmas.

### **A. Kučs.**

Otrs. Atgriežoties pie jūsu kā sociolingvista un varbūt arī plašāka skatījuma... vai no politikas veidotāju viedokļa jūs redzat, ka ir tāds ilgtermiņa redzējums par valsts valodas lietošanu augstākajā izglītībā? Kāpēc es to jautāju? Jo mums tiesas sēdes laikā ir izskanējis, ka Izglītības ministrija nāca klajā... nu, manuprāt, ar tādu diametrāli pretēju priekšlikumu gadus atpakaļ par to, ka promocijas darbi varētu tikt rakstīti angļu valodā, pret ko tieši... nu, es saprotu, ka tieši augstskolu pārstāvji iebilda. Nu, šis atkal ir tāds pilnīgi pretējs kaut kur priekšlikums un tāpēc es domāju, vai nav tādas pretrunas iekšējās šajā politikā. Vai ir tādas...? Nu, kā jūs redzat to?

## **I. Druviete.**

Mums vajadzētu nošķirt studiju valodu un visu, kas ar to saistīts, no zinātniskā darba valodas, jo, kā zināms, zinātniskā darba valodas izvēle ir brīva. To mēs visi zinām savās publikācijās.

Par promocijas darbiem jautājums tiešām tika plaši apspriests. Aizbildinoties gan ar neprecīzi novērotiem kaut vai Tartu Universitātes piemēriem vai tamlīdzīgi, gan ar zinātnes rezultātiem starptautisko pieejamību Latvijā, joprojām tiek pieļauta un visticamāk, arī tiks pieļauta, promocijas darbu veidošana angļu valodā, kas, starp citu, arī, tā teikt, vēstures gaitā ir bijusi pieļaujama. Tiesa gan, tiek prasīts kopsavilkums latviešu valodā un nevarētu teikt, ka mēs būtu piederīgi pie valstīm, kur praktiski visi promocijas darbi pat eksaktajās zinātnēs tiek rakstīti angļu valodā. Liela daļa tomēr darbus raksta latviešu valodā. Tas nenozīmē, ka viņiem pirms tam nav nepieciešamās publikācijas angliski, bet šie cilvēki ir izdarījuši labu darbu, viņi ir attīstījuši latviešu valodas terminoloģiju. Tātad pretrunas tur varētu nebūt. Drīzāk, zinātniskā darba valodas attīstību apgrūtina pavisam cits aspekts, respektīvi, nepieciešamība pat valsts pētījuma programmu pieteikumus iesniegt angļu valodā, kas vismaz attiecībā uz

humanitārajām zinātnēm ir pilnīgi nepieņemami. Arī šāda lieta, kaut pastarpināti, tomēr ir saistīta ar aplūkojamo jautājumu.

Tātad, zinātnē mēs, protams, funkcionējam multilingvāli un tas ir pilnīgi iespējams. To lielākā daļa augstskolu mācībspēki dara bez jebkādām grūtībām, bet studiju process ir kas cits. Neaizmirsīsim, ka studentiem tomēr zināšanas gan jomā, gan speciālajā terminoloģijā tomēr vēl tikai veidojas, un viņiem ir svarīgi, lai viņi šo jēdzienu spētu izteikt ne tikai angļu valodā, bet arī latviešu valodā un ne tikai latviešu valodā, bet arī pēc iespējas vairāk svešvalodās.

Tā kā regulējums Augstskolu likumā un Zinātniskās darbības likumā ir atšķirīgs un tā arī varētu palikt, protams, izvairoties no prasības, ka visiem promocijas darbiem obligāti būtu jābūt angļu valodā. Es ceru, ka šāds regulējums tomēr pieņemts netiks.

### **A. Kučs.**

Paldies.

Un vēl viens jautājums, ar ko jūs sākat. Jūs teicāt, ka valodas politikā nav sīkumu, ka šis ir fundamentāls jautājums, uz ko ir norādījis arī Valsts prezidents. Un viņa viedoklis ir tāds, ka šajā... ja mēs runājam par apstrīdētajām normām... ka likumdevējs nav pārbaudījis izvēlēta risinājuma saderību ar latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas konstitucionālo rangu. Vairāk, protams, norādot uz... kas ir arī tā kā tiesas procesa laikā izskanējis, ka šobrīd pēc šī vērtējuma „labi” vai „izcili” principā visos studiju līmeņos, tīri teorētiski, protams, ka visa studiju joma var būt... tematiskais virziens var būt svešvalodā. Tātad, gan bakalaura, gan maģistra, gan doktorantūras līmenī. Praksē laikam šobrīd... mums gan šobrīd tādas informācijas nav, bet tāpēc mans jautājums ir, vai jūsu viedoklis ir pretējs Valsts prezidentam, ka šobrīd tomēr ir izsvērtas šādas intereses un šāds apdraudējums nepastāv, ka tas ir tikai teorētisks... kā jūs sniegtu vērtējumu par šo te aspektu?

### **I. Druvieta.**

Pašlaik mums ir jāpārskata attiecības starp trim jēdzieniem: studiju joma, studiju virziens un studiju programma. Un, iespējams, ka tieši tas, ka šie jēdzieni ir neskaidri un saplūduši, arī var radīt šīs it kā šķietamās domstarpības. Es pieļauju, ka mēs ar Valsts prezidentu domājam vienu un to pašu, tikai formulējums ir izteikts atšķirīgi.

Nedrīkstētu būt tā... bet es jau iepriekš izteicu savas šaubas par šī „labā” un „izcilā” vērtējuma piemērotību augstskolu programmām vispār pat neatkarīgi no valodas jautājuma. Nedrīkstētu būt tā, ka mēs ar „labi” vai „izcili” novērtējam, teiksim, studiju virzienu, kurš var aptvert programmu, kura netiktu kvalificēta kā „laba” vai „izcila”. Un cits jautājums, vai vispār augstskolā tādas programmas drīkstētu būt. Kā zināms, mūsu akreditācijas kritēriji ir ļoti stingri.

Un pašreiz praksē, šķiet, vismaz Latvijas Universitātē, īpašu problēmu likuma piemērošanā mēs neredzam. Kā zināms, apmaiņas studenti un ārvalstu studenti pārsniedz 10 procentus, ja runājam par īpatsvaru, un pašlaik tiek ievērotas gan universitātes iespējas un tiesības piedāvāt savas studijas par maksu arī ārvalstu studentiem, gan nodrošināt Latvijas studentiem studentu mācību saturu latviešu valodā, pēc kā arī ir pieprasījums.

Neatbilst patiesībai tas, ka mūsu studenti lielākoties vēlas apgūt studijas saturu angļu valodā. Nē. Studenti, protams, ir multilingvāli, mācībspēkiem arī, protams, tiek ieteikts pēc iespējas plašāk informēt par attiecīgajiem termiņiem svešvalodās arī savu studijuursos, bet latviešu valoda ir un tai vienmēr būs jābūt galvenajai augstākās izglītības valodai, jo galu galā, vēlreiz ir jāsaka, kam tad mēs gatavajam mūsu speciālistus un kādā sabiedrībā tad mēs vēlamies dzīvot.

#### **A. Kučs.**

Nē, nu tas, ar ko jūs nobeidzāt... latviešu valodai ir jābūt galvenajai, bet vai šobrīd tas tiesiskais regulējums nodrošina, lai viņa būtu galvenā. Ja vērtējam ar „labi” vai „izcili”... nu, valsts augstskolās, ja mēs runājam, šobrīd ir padomes, kas droši vien izslēgtu tādu iespēju, ka būtu kāds virziens, bet privātajai augstskolai nekā šobrīd juridiski neliedz to darīt.

#### **I. Druvieta.**

Atkal mēs atgriezīamies pie šī jautājuma par šo vērtējumu, kā, manuprāt, mākslīgi un arī turpmākajā nākotnē pārskatāmu kritēriju, jo, kā zināms, mēs jau virzāmies uz institucionālo akreditāciju. Tātad pašreizējais smagais akreditācijas process, kam tagad iet cauri praktiski visi studiju virzieni, tiks atvieglots un tas arī būtu īstais brīdis, kad vēlreiz varētu pārskatīt šos jautājumus.

Bet, ja jūs jautājat, vai latviešu valoda Latvijā pašreiz ir galvenā studiju valoda, jā, ir. Protams, ievērojot likuma nosacījumus un arī, loģiski, noteikts studiju kursu īpatsvars ir arī Eiropas Savienības valodās, precīzāk, angļu valodā, tas ir nepieciešams un to neviens nekad nav noliedzis un vairums mācībspēku jau arī harmoniski sabalansē mācību saturu uz latviešu valodas bāzes, bet terminoloģijas iesaistīšanu citās valodās, jo studiju literatūra, kā zināms, mums lielākoties ir Eiropas Savienības valodās.

#### **A. Kučs.**

Labi. Paldies.

#### **A. Laviņš.**

Vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

### **G. Kusiņš.**

Jā... labdien, Druvietes kundze.

Man jums viens jautājums saistībā ar jūsu rakstveidā sniegto viedokli un to atbildi, ko jūs sniežāt uz kolēģa Kuča jautājumu. Jūs norādījāt, ka likumdevējam būtu vērts pārskatīt nepieciešamību sasaistīt izglītības ieguvu Eiropas Savienības oficiālajās valodās ar latviešu valodā īstenoto studiju programmu novērtējumu ar „labi” vai „izcili”.

Tiesas sēdēs arī ir izteikti dažādi viedokļi par šo kā kritērija izmantošanu. Tieši šis studiju programmu novērtējumi „izcili”, „labi” ir norādīti likumā, „viduvēji” ir tād nepietiekoši... Sakiet, lūdzu, vai, jūsuprāt, šis kritērijs, kas, kā es saprotu, ir ieviests 2019. gadā, tād pirms... sakiet, lūdzu, vai šis kritērijs ir nepiemērots, lai sasniegtu to mērķi, vai šis kritērijs ir derīgs, bet viņš ir nepilnīgs? Kā jūs to uzskatāt? Vai šis kritērijs ir citam nolūkam bijis un tagad mēģināts to izmantot, lai sasniegtu citus mērķus, vai kā? Paldies.

### **I. Druviete.**

Valodu lietojuma regulēšanai es šo kritēriju uzskatītu par neadekvātu, ko jau es esmu šeit vairākas reizes teikusi. Tas, cik es saprotu no Saeimas stenogrammām, ir radies kā tāds kompromisa risinājums, bet praksē vismaz man nav zināmi gadījumi, kur šis tiktu izmantots. Tā kā, ja runājam par normatīvā regulējuma pilnveidi, tad šis noteikti būtu tas, ko varētu darīt, jo šī norma nav nodarījusi kaitējumu, bet no tās pagaidām nav bijis arī nekāda labuma. Tātad, izejot no pamatnostādnes, ka neapmierinošas vai viduvējas studiju programmas vispār Latvijā nedrīkstētu būt, ja mēs vēlamies būt konkurētspējīgi kaut vai Baltijas reģionā un ja mēs skaidri esam formulējuši pamatnostādni, ka Latvijā augstākā izglītība ir valsts valodā ar noteiktām iespējām izmantot arī Eiropas Savienības valodas, es gluži vienkārši neredzu nekādu jēgu šim formulējumam. Vēlreiz atkārtoju. Manuprāt, tas ļaunumu nenodara, bet praktiski tas uz apspriežamo jautājumu ir attiecināms tikai ļoti nosacīti.

### **G. Kusiņš.**

Paldies.

### **A. Laviņš.**

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi?

### **E. Krivcova.**

Jā, būs.

## **A. Laviņš.**

Lūdzu!

## **E. Krivcova.**

Labdien, Druvietes kundze!

Jūs pareizi norādījāt, ka pieteicēju mērķis ir liberalizēt valodu, svešvalodu klāstu, ko var izmantot, turpretī mums arī nav nekādu iebildumu, kā stiprināt arī latviešu valodas programmu, piemēram, nosakot minimālo programmu īpatsvaru, kam ir jābūt latviešu valodā, lai nebūtu tā, ka viss pāriet uz angļu valodu. Bet mēs... jā... mēs zinām, ka pa šo laiku ir pamainījies daudz un arī Boloņas procesā vairs nav ne Krievijas, ne Baltkrievijas un es domāju, ka arī tuvāko piecu vai pat desmit gadu laikā tas nemainīsies.

Bet tā mūsu doma attiecībā uz Boloņas procesu... joprojām mēs to uzturam un tieši šādos apstākļos mums parādījās jauna realitāte un pirmām kārtām tā ir ukraiņu valoda. Un arī augstskolu pārstāvji mums ir apliecinājuši, privātskolu pārstāvji, ka šeit ir ukraiņu profesori, kuri gribētu turpināt savu akadēmisko darbību, ir arī studenti, un viņi labprāt uzņemtos arī šo lomu tā kā palīdzēt ukraiņu augstākajai izglītībai, tā kā pārvarēt šos laikus un arī piedalīties šajā te apmaiņā.

To pašu var pateikt arī par visām Austrumu partnerības valstīm, arī par Gruziju, ka arī tur augstskolas redz perspektīvu... redz, ko darīt, ko piesaistīt un arī atzīstot, ka arī viņi... privātskolu, augstskolu redzējumā tā krievu valoda turpmāk tā neizskatās tā ļoti perspektīvi, bet tieši tas austrumpartnerības virziens viņiem šķiet interesants.

Un es gribēju jūsu kā sociolingvistista viedokli, vai šajā te gadījumā, zinot, ka krievu valoda mums uz pieciem vai desmit gadiem ir izslēgta no šīs konkurences, vai šeit varētu būt arī kāda liberalizācija?

## **I. Druviete.**

Paldies.

Runa tātad ir par jauno situāciju, kas ir izveidojusies saistībā ar Krievijas iebrukumu Ukrainā. Un atkal skatīsimies plašāk. Mēs zinām, ka šis fakts jūtami ir mainījis attieksmi pret krievu valodu pašā Ukrainā. Augstākā izglītība pilnībā ir pārgājusi uz ukraiņu valodu un aizvien plašāk izmanto angļu valodu. Pašlaik Ukrainā risinās ārkārtīgi strauja atteikšanās no paralēlingvisma. Divos gados, kas Latvijā ilgst trīsdesmit gadus, un Ukrainas valoda tiesībsarga ziņojumos, kas ir pieejami arī mūsu latviešu valodas mājaslapā, nupat jau ir 12. laidiens, skaidri tiek norādīts uz to, ka arī augstākās izglītības sistēmā pilnīgi noteikti dominē ukraiņu valoda un tiek palielināts angļu valodas īpatsvars.

Jūsu jautājums tāpat ir par to, kas mainījies saistībā ar ukraiņu valodas statusu Latvijā, mums tādēļ ir jāskata šis jautājums plašāk, un vai tam varētu būt kāda ietekme uz augstāko izglītību.

Jāteic tā, ka ukraiņu valodas lietotāju īpatsvars Latvijā ir gandrīz dubultojies. Tas ir citas sarunas temats, bet ir skaidrs, ka valodu konkurences tirgū pašlaik ukraiņu valoda ir ienākusi. Cits jautājums, cik veiksmīgi mēs nodrošināsim šo cilvēku integrāciju Latvijas sabiedrībā uz latviešu valodas starpniecību un ciktāl tiks stiprināta krievu valodas pašpietiekamība, tas arī ir fakts, kas arī ir jāņem vērā. Bet nebūtu pieļaujama situācija, ka tiek stiprināts krievu valodas lietojums, pamatojoties tieši ar lielo ukraiņu spēļu īpatsvaru. Tādas tendences ir, tas tiek darīts it kā humānu mērķu dēļ, jo ir skaidrs, ka pret to neviens nevarēs iebilst, bet šeit mums tomēr arī ir jāskatās proporcijas, jānodrošina latviešu valodas apguves iespējas un, protams, jā, ukraiņu valoda mūsu valodu telpā ir klātesoša un tās loma droši vien kļūs lielāka.

Bet tagad par augstāko izglītību. Es apšaubu, vai gan valsts, gan privātās augstskolas varēs, vēlēties, vai tām būs izdevīgi, vai būs pieprasījums organizēt augstākās izglītības procesu ukraiņu valodā. Pilnīgi noteikti būs atsevišķi viesprofesori, viesstudenti, tādi jau ir tagad arī Latvijas Universitātē, viņiem tiek nodrošinātas studijas angļu valodā un viņi arī ar šādu situāciju ir apmierināti un pašā Ukrainā iet aizvien vairāk arī uz to.

Par austrumpartnerības valstīm. Visur jau notiek viens un tas pats. Gan Gruzijā, gan arī Azerbaidžānā, gan Kazahstānā... augstākajā izglītībā aizvien vairāk tiek stiprinātas nacionālās valodas un aizvien vairāk ienāk angļu valoda. Tā kā fakts ir tāds, ka krievu valoda augstākās izglītības telpā ārpus Krievijas un Baltkrievijas pašlaik funkcionē arī aizvien mazāk.

Un es vēlreiz tad varētu adresēt to pašu jautājumu, ko es runāju par krievu valodu studiju procesā... tam, kurš izglītos, kādi mācību studiju materiāli, kurās specialitātēs un kur pēc tam šie absolventi savas zināšanas varēs izmantot. Protams, mēs ceram, ka viņi atgriezīsies Ukrainā un savas zināšanas ukraiņu valodā izmantos tur. Bet, ja gadījumā daļa no viņiem integrējas latviešu sabiedrībā, līdz ar to viņiem nebūs šīs latviešu terminoloģijas, ja viņi izvēlēties darboties pašreizējās Eiropas Savienības robežās, tur tomēr bez studiju procesā pamatīgi apgūtas angļu valodas būs grūti darboties. Tā kā šo situāciju es tomēr uzskatu tikai par hipotētisku, te varētu būt runa par dažiem filoloģiska rakstura kursiem, kurus privātās augstskolas nepiedāvā, bet pagaidām es šo neredzu kā argumentu valodu spektra paplašināšanai.

### **E. Krivcova.**

Nu, vai es varu jūs tā saprast... ka tas ir tā kā diskutējams jautājums. Ka atbildes tur vēl nav, tur ir jāizvērtē... jā... ka tas vēl būtu tā kā diskutējams...

## **I. Druviete.**

Es atļautos prognozēt, ka būtībā iznākums ir skaidrs. Bet, lai mēs varētu pilnīgi precīzi pateikt, tomēr vajadzētu redzēt pieprasījumu, redzēt iespējamo pieprasījuma apmierināšanas scenāriju konkrēti, arī par to, kā šādas programmas galu galā tiktu akreditētas, kādas būtu valodas prasības mācībspēkiem... Tur ir ļoti daudz tādu detaļu, kas ir jāzina, pirms mēs varētu vispār šo jautājumu nopietni skatīt. Bet pagaidām es prognozēju, ka mēs stiprinām ukraiņu valodu vispārējās izglītības sistēmā, cik nu tas ir mūsu spēkos un tā tas notiek, bet augstākajā izglītībā man šķiet, ka pagaidām šis jautājums tiešām ir hipotētisks.

## **I. Nikuļceva.**

Es vēl mazliet par šo pašu, vienkārši precizējot.

Mums bija šorīt Privāto augstskolu asociācija, kura norādīja, ka ir Latvijā pietiekami daudz mācībspēku no Ukrainas, nu, kā bēgļi nokļuvuši, kuri labprāt, kuri, kā viņa, manuprāt, teica, piesakās privātajās augstskolās un kuri labprāt pasniegtu. Jautājums tad ir... nerunāsim varbūt pat par visu iespējamo studiju programmu ukraiņu valodā. Jūs noteikti arī atceraties, ka apstrīdētās normas arī to vienu piektdaļu citā valodā atļauj tikai Eiropas Savienības valodā.

Tad ir jautājums par šo. Vai, jūsuprāt, tas varētu nodarīt kādu kaitējumu, ja, piemēram, mēs racionāli izmantotu šos ukraiņu mācībspēkus un ļautu tomēr kādu daļu docēt ukraiņu valodā. Un es nezinu tik precīzi, kā būtu ar to pieprasījumu, bet nu jūs arī piekrītat, ka ukraiņu bēgļi Latvijā ir, un tur daļa jauniešu ir un laikam viņi taču gribētu mācīties.

## **I. Druviete.**

Mēs tātad runājam par augstāko izglītību. Mēs visu ļoti labi zinām, ka, lai persona varētu ieņemt augstskolas mācībspēka posteni, ir ārkārtīgi daudz prasību: gan attiecībā uz zinātnisko kvalifikāciju, gan arī, piemēram, uz valodu prasmi. Jebkura programma arī tiek ļoti rūpīgi sastādīta ar visām nepieciešamajām studiju procesa daļām, ar valodas prasībām augstskolu pasniedzējiem. Pašlaik es tīri no normatīvā skatījuma neredzu iespēju kādā no studiju programmām latviešu valodā tiešā veidā integrēt kursu ukraiņu valodā, kas būtu, teiksim, ukraiņu mācībspēka lekcija vai seminārs ukraiņu studentu grupai, arī vismaz pagaidām šķiet, ka vienā specialitātē studējošo potenciālo studentu kvantitāte varētu būt nepietiekama programmas atvēršanai. Bet šeit es redzu citas iespējas, ko arī likums pieļauj, tātad, tās var būt atsevišķas nodarbības, tās var būt atsevišķas lekcijas, varam runāt arī par zinātnisko pētniecību, kur, kā zināms, valodas izvēle ir brīva, bet es nedomāju, ka šis būtu arguments, lai mēs, izmantojot ukraiņu valodas klātesamību Latvijā, iespējams, uz

ilgāku laiku un pietiekami nopietnā apjomā, to varētu uzskatīt par argumentu privāto augstskolu valodu izvēles pārskatīšanai.

### **I. Nikuļceva.**

Labi. Paldies.

### **E. Krivcova.**

Jā, tad es turpināšu tagad konkrēti par valsts valodas stiprināšanas stratēģiju un līdzekļiem, un mērķiem.

Tātad, mēs šeit dzirdējam arī no augstskolu pārstāvjiem, ka tagad visas augstskolas, viņu stratēģijas ir daļa par valsts valodas stiprināšanu un visaugstāk tika novērtēta Latvijas Universitāte, droši vien pateicoties jūsu ieguldījumam, un tātad mēs redzam, ka augstskolas, ja mērķtiecīgi strādā ar šo un arī viņu tā apziņa, ka jā, ja tā ir Latvijas augstskola, tad tās mērķis ir Latvijas zinātnes attīstība. Tā kā tas jau tur imanenti, tā teikt, tur ir iekšā.

No otras puses, mums ir valdības un Saeimas pārstāvji, kuri saka, ka nē, šo lēmumu, kā stiprināt latviešu valodu, ir jāpieņem mums, mēs dodam jums tos rāmjus un sakām, kā to vislabāk darīt, un tad jums tas ir jāpilda.

Un man tad ir jautājums pie jums kā sociolingvistam, kurā līmenī ir efektīvāk pieņemt šo lēmumu, cik daudz mēs mācam svešvalodās, kādās nozarēs, kādos līmeņos, kā mēs to visu sadalām, vai to labāk ģenerāli pieņemt Saeimai vai tomēr cik daudz mēs varam uzticēt pašām universitātēm, prasot no viņām rezultātu akreditācijas vai kādā citādā formātā?

### **I. Druvieta.**

Manuprāt, pašreizējā Latvijas prakse atbilst mūsu situācijai. Tātad, likumdevējs Saeima, ir noteicis šo attiecīgo valodu izmantošanas proporciju. Tā, protams, ir zinātniski pamatota jau tajā laikā, kad tika pieņemts šis pirmais 56.3. panta variants un šajā gadījumā, manuprāt, attaisnojas prakse, ka šis pamatuzdevums tiek noteikts jau Saeimas līmenī, tātad, tas attiecas gan uz 5. pantu par to, ka augstskolām uzdevums ir stiprināt valsts valodu, labi, ka tas ir ierakstīts... un tas nekādā gadījumā nav jāsaprot, kā primitīvi latviešu valodas mācīšana, bet tas aptver visu spektru, un tas, starp citu, nav maznozīmīgi, jo kas tad ir mūsu inteliģence, ja ne augstskolu mācībspēki un vadība... un turpmākās proporcijas ir noteiktas, bet augstskolām ir rīcības brīvība šī normatīvā regulējuma ietvaros organizēt savas studiju programmas, studiju kursus, līdz pat katram individuālam mācībspēkam, kuriem vismaz Latvijas Universitātē tiek rekomendēts plašāk informēt par termiņiem citās valodās, par valodu situāciju vispār, arī izmantot latviešu valodu konferencēs, semināros. Šeit, protams, situācija gluži neatbilst ideālam, arī zinātnē, iespējams, latviešu valodas proporcijai vajadzētu būt

lielākai, bet attiecībā uz studiju procesu, manuprāt, pašreizējais regulējums lielās līnijās ir adekvāts.

**E. Krivcova.**

Jā. Paldies.

Bet attiecībā uz to kvalitātes kritēriju, kas tagad tiek pielietots... jūsu viedoklis arī ir, ka viņš nav adekvāts... Bet tad jūsu viedoklis... valsts līmenī kādā veidā tad tas ierobežojums vai šī virzība būtu jānosaka? Caur kuru kritēriju?

**I. Druvieta.**

Pilnīgi noteikti mums ir skaidri jāpasaka, ka Latvijā augstākās izglītības pamatvaloda ir latviešu valoda un, šķiet, ka tur īpaši pierādījumi nav nepieciešami. Ir pilnībā jānoraida jebkurš arguments, ka latviešu valodā nevar izteikt kādu jēdzienu vai kādu parādību, trūkst kādu vārdu un tā tālāk... Ja mēs nelietosim studiju procesā un zinātnē, tad tas tā arī paliks. Bet pašlaik tūri tā no valodas attīstības viedokļa kritiska situācija vēl nav iestājusies.

Jā, šis regulējums par šo vienu piektdaļu, kas savulaik bija, manuprāt, ir pieņemams, jo tas ļauj pietiekami elastīgi studiju programmu direktoriem organizēt studiju procesu, un tā tas arī varētu palikt. Būtībā šeit sīkāks reglamentējums nemaz nav nepieciešams, jo, ja ir šis te, tā teikt, „jumta princips”, tad pašas augstskolas, ja vien šo procesu neizmanto ļaunprātīgi, un es ceru, ka tas tā nenotiek... mēs zinām arī variantus, kā to ir iespējams apiet, tad acīmredzot lielu problēmu nebūtu. Bet es vēlreiz atkārtāju, ka runa ir par Eiropas Savienības dalībvalstu valodām.

**E. Krivcova.**

Tātad, ja es pareizi saprotu, tad jūsu redzējums ir, ka tātad ir jābūt tai proporcijai, ka ne vairāk kā 20 procenti svešvalodās latviešu programmās... ka drīkst... vienkārši drīkst būt programmas Eiropas Savienības valodās... un ka pamatā kā pamatnorma, ka studijas notiek valsts valodā. Tas tā kā tad būtu arī no valsts puses tāds pietiekošs regulējums?

**I. Druvieta.**

Jā, par to, kas tika grozīts 2021. gada 8. aprīlī, es varu tikai vēlreiz atkārtot... tas viss, manuprāt, varētu tā būt, bet varētu arī citādi, bet mērķis tiek sasniegts... Nu, bet par šo „labi” un „izcili”... nu, jā... atkal jau kuro reizi ir jānosaka... ka tas laikam gan tomēr nebūs tas, kas mums jāizmanto.

### **E. Krivcova.**

Jā. Paldies jums par to.

Un tad vēl viena domstarpība mums te bija ar Izglītības ministriju. Kādam ir jābūt tam valodas regulējumam augstākajā izglītībā tieši sakarā ar to pāreju uz institucionālo akreditāciju, ka, respektīvi, mēs tagad esam šajos te kritērijos par virzieniem, bet drīz mums būs jau jaunie, un ministrijas ierēdņi mums saka, ka tas ir arī labi, ka viņš ir mainīgs, ka mēs varam tur diskutējot pielāgot jaunai realitātei... Jūsu viedoklis? Tas ir labi vai slikti, ka šis regulējums ir mainīgs?

### **I. Druviete.**

Bet valodu regulējums jau attiecas uz programmu... tāpat, tas jau acīmredzot netiks mainīts... nevis uz virzienu, bet uz institūciju.

### **E. Krivcova.**

Jā, jā... tā doma bija tāda, ka tagad tas ir sasaistīts ar visa studiju virziena akreditācijas rezultātiem, bet, kad mēs pāriesim uz institucionālo akreditāciju, tad studiju virzienu akreditācijas nebūs, būs jāizdomā citi kritēriji un jūs kopumā pateicāt, ka vispār tā kvalitāte nav laba.

Bet šeit es no tā laika viedokļa... Vai mums ir jātiecas uz to, ka tas regulējums ir viens pats... tas pats, nu, nezinu, uz desmit un divdesmit gadiem, vai arī var iet tādu ceļu, ka ik pēc pieciem gadiem mēs mainām to valodas regulējumu?

### **I. Druviete.**

Akmenī tas, protams, nav iekalts, bet pašlaik es neredzu iemeslu, kāpēc nevarētu būt šie 20 procenti. Nevienš precīzi nepateiks, kāpēc 20 un nevis 15 vai 25, bet mēs kā mācībspēki visi zinām apmēram, ko tas varētu nozīmēt. Manuprāt, ja mēs atzīstam, ka var atteikties no šī... būtībā ar šodienas jautājumu maz saistīto šo labo vai izcilo programmu vērtējumu, tad jau mums var palikt arī esošais regulējums. Apmēram tā.

### **A. Laviņš.**

Jā... Es sapratu jautājuma būtību tādā veidā, ka tiek vaicāts, vai tās izmaiņas, kas attiecas augstākās izglītības jomā, kuras regulāri tiek veiktas normatīvajā līmenī, vai tās pašas par sevi nav tādas, kas rada tik lielas neērtības augstskolām, kas šo pakalpojumu sniedz, principā, ka to mērķi ir grūti pat sasniegt, jo, kā pārstāve norādīja, tieši tā, tiesas sēdē izskanēja no Izglītības un zinātnes ministrijas darbiniecēm, ka tika teikts, ka šīs pārmaiņas arī normatīvajos aktos var tikt vērtētas kā kaut kas, kas ir vērtējams kā labums... jo... nu, augstākajā izglītībā mēs varam iet līdzī laika attīstībai. Tāds tas jautājums bija.

Un, Druvietes kundze, kā jūs novērtējat, vai augstākās izglītības jomā šo normatīvo aktu izmaiņu ir pārlietu daudz vai, tieši otrādi, nav daudz... un ar to mēs ejam līdzī laikum un attīstību ienesam tajā? Kā jūs to vērtējat? Ja es pareizi sapratu jautājumu...

**E. Krivcova.**

Jā.

**I. Druviete.**

Varētu teikt tā, ka, protams, likuma normas tiek grozītas un it īpaši tik sarežģītā un grūti reglamentējamā jautājumā, kā valodu lietojums. Tātad, tas, ka pašlaik aizvien tiek meklēts šis labākais variants, tas ir pilnīgi pašsaprotami. Galu galā mainās arī citi nosacījumi augstākās izglītības sistēmai un valodu lietojums jau ir tikai viens no, ļoti svarīgs, manuprāt, ārkārtīgi svarīgs, bet tomēr tikai viens no apskatāmajiem jautājumiem. Un tiek meklēts labākais veids, es negribētu teikt, ka kompromisa variants, bet veids, kurā mēs varam sabalansēt šo no valsts valodas eksistences viedokļa nepieciešamo prasību latviešu valodas uzturēšanai un diemžēl šeit atbrīvoties no normatīva regulējuma mēs vismaz vēl kādu laiku nevarēsīm, tas nav pašsaprotami, tas nav pašsaprotami pat valstīs, kur valsts valodas pozīcijas ir daudz stiprākas. Bet mēs tāpēc nosakām šo „jumta ietvaru”, kurā tad augstskolas elastīgi var plānot savu darbību. Un šo 56. panta trešo daļu nevar uzskatīt par ideālu... ideālu mēs, šķiet, nerasnīsim, jo viedokļi ir ļoti dažādi, bet katrā ziņā tā pašlaik ļauj īstenot tos mērķus, kas ir ietverti Valsts valodas likumā un kas vēlāk arī detalizēti... mēs nepieminējam, tiek veidotas jaunās valsts valodas pamatnostādnes, to izpildes plāns, tur arī šie jautājumi tiks skarti. Un, protams, tieša saistībā ar pārējiem procesiem valodas politikā. Jo situācija var mainīties. Lūk, piemēram, šis pats jūsu minētais Ukrainas piemērs... Jā, es izsaku prognozes, ka iespējams, tam nebūs liela ietekme, bet jāpārsprīž tas ir, jo tā ir jauna situācija, un tas var mainīt skatījumu arī uz pavisam konkrētiem jautājumiem.

**A. Laviņš.**

Paldies, atbildi saņēmām. Vai būs vēl citi jautājumi?

**E. Krivcova.**

Jā, vēl viens jautājums no manas puses.

Mēs arī šeit spriedām par dažādiem līdzekļiem, ar kuriem var stiprināt valsts valodu, un šeit es arī gribēju jūsu vērtējumu. Tātad, viena no alternatīvām ir panākt to, ka valsts valodā īstenojamās programmas tiek finansētas pilnībā no valsts budžeta, turklāt svešvalodās ir tā kā par maksu. Un... jā, tas prasa, protams, no valsts tur lielāku

ieguldījumu, bet stratēģiski tāds mērķis mums ir... Izglītības ministrija to apstiprināja un joprojām ir – panākt, ka augstākā izglītība, it īpaši valsts valodā, ir par valsts naudu.

No otras puses... ir arī tas variants, ka nu nedodam, pagaidām nav naudas, bet mēs piestrādāsim pie regulējuma tur vēl sīkāk un vēl labāk un tad man jūsu vērtējums būtu interesants... Cik liela ietekme ir vienam un otram ceļam? Protams, ka mēs to visu kombinējam, bet, ja mēs paskatāmies... kas būtu efektīvāk valsts valodas stiprināšanai augstākajā izglītībā?

### **I. Druviete.**

Jāsāk ar to, ka es vienmēr esmu uzskatījusi, ka augstākā izglītība ir sabiedrības labums, un mums būtu jānodrošina studijas par valsts budžeta līdzekļiem lielākajai daļai studentu. Un tas nemaz neprasītu tik lielus līdzekļus. Žēl, ka mēs pie šādas prakses joprojām neesam nonākuši. Tātad, tas attiektos uz visu spektru, jo, ja par valsts budžeta līdzekļiem, tad ir nākamais jautājums – vai mēs ietveram tādu prasību, ka tas attiektos tikai uz programmām, kas tiek īstenotas valsts valodā.

Jautājums par to, vai mēs varētu izvēlēties tādu ceļu, kā, protams, visi piesauc Tartu Universitāti, kur tā jau ir realitāte. Ir tā, ka mums monolingvālu programmu principā pašreiz nav un es arī uzskatu, ka tām nevajadzētu būt. Un tas nav pretrunā ar stingru nostāju valsts valodas stiprināšanā. Es uzskatu, ka šiem 20 procentiem būtu jābūt ne tikai pieļaujamiem, bet pat obligātiem saprotamu iemeslu dēļ. Un, kamēr mēs vēl neesam nonākuši līdz valstiski pareizai atziņai, ka augstākajai izglītībai tomēr būtu jābūt par valsts budžeta līdzekļiem, vismaz tikai ar dažiem izņēmumiem. Ja mēs pagaidām neesam nodrošinājuši lielai daļai mūsu studentu iespēju rast papildu finansējumus savām studijām, es šos jautājumus tik cieši vismaz pagaidām nesaistītu. Jo pašreizējais regulējums pašreizējā situācijā, ņemot vērā arī augstākās izglītības finansēšanas modeli, ir adekvāts. Pāriesim uz valsts finansētām studijām pilnībā vai gandrīz pilnībā, tad atkal varēsim runāt par šo jautājumu. Bet, tā kā pagaidām ir tikai solījumi, ka šis princips varētu būt pārskatīts, pašreiz paļauties uz to, ka nākotnē tas varētu tikt ieviests, cerēsīm... jā... bet vēl to nevaram uzskatīt par reālu.

### **E. Krivcova.**

Jā. Paldies par jūsu atbildēm. Mani jautājumi ir beigušies.

### **A. Laviņš.**

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

**S. Bērtaitis.**

Jā, godājama tiesa, būs.

Cienījamā Druvietes kundze! Kāpinot valsts valodas lietojumu augstākās izglītības jomā, kā tas iet kopā ar citu valodu un kultūru studijām? Vai citu valodu un kultūru studijas varētu norisināties arī, tātad, vispārējā latviešu valodas studiju procesā... nu, ja tā var teikt un lietot... tādu instrumentālo valodu, latviešu valodu, kura tātad šajā procesā tiek izmantota studējot citu valodu un kultūru?

**I. Druvieta.**

Nu, bet tas ir gan pieļauts Augstskolu likumā, gan arī atbilst realitātei. Citas valodas un, tā sauktās, reģionu studijas pastāv vairākās Latvijas augstskolās, Latvijas Universitātē pirmām kārtām. Un ir skaidrs, ka mūsu speciālisti, kas apgūst Āzijas valodas, romāņu valodas, ģermāņu valodas, lielākoties studiju procesu īsteno šajā valodā, bet mēs esam arī izvirzījuši nosacījumu, lai vispārīzglītojošie studiju kursi, tā sauktā A daļa, tomēr būtu valsts valodā un lai nebūtu situācija, ka, piemēram, arābu vai franču valodas speciālists latviešu valodā var izteikties ar grūtībām vai nevar vispār. Tātad šis jautājums praksē tiek risināts programmu un kursu līmenī, nosakot optimālu studiju valodas sadalījumu studijuursos, un neaizmirsīsim, ka arī gala pārbaudījumu process tomēr notiek valsts valodā.

**S. Bērtaitis.**

Piemēram, franču valodu un kultūru principā varētu studēt arī latviešu valodā vai vācu valodā?

**I. Druvieta.**

Tikai, protams, nevarēs. Tā nu tomēr nevarēs, tur ir sava specifika un valodu un kultūras studijas jau mums ir atrunātas likumā. Tas ir īpašs izņēmums, kas, jāteic tā, neiespaido kopainu, jo gan studentu skaits, gan arī programmu daudzums, kurā šāda iespēja tiktu izmantota, ir samērā neliels, ņemot vērā visu kopējo studiju programmu skaitu un studentus. Tā kā tas neskar. Tas būtībā šo problēmu neskar, jo tas ir atrunāts. Tā ir drīzāk universitāšu iekšējā problēma, kā nodrošināt, lai šo atsevišķo reģionālo studiju apguvēji nenorobežotos tikai savas valodas telpā, lai viņiem tomēr latviešu valoda arī būtu adekvātā līmenī.

**S. Bērtaitis.**

Labi. Paldies.

Sakiet, lūdzu, tā... tad vēl par valodu diferenciaciju, par pakāpēm mēs runājam. Jau iepriekš esam apsprieduši, ka, piemēram, bakalaura, maģistra un doktorantūra, ka varētu notikt dažādās valodās. Kāds ir jūsu viedoklis par šo diferenciacijas modeli?

## **I. Druviete.**

Diferenciācija... pilnīgi noteikti pastāv tāpēc, ka doktorantūra tomēr, it īpaši saistībā ar jauno doktorantūras modeli, mums vairāk tiks uztverta kā zinātniskās darbības daļa. Cita lieta, ka, iespējams, mums priekšā vēl ir diskusijas par promocijas darbu un to kopsavilkuma valodu, iespējams, arī par promocijas procesa valodu. Es ļoti ceru, ka mēs tomēr izvēlēsimies tādu modeli, kas ļaus nodrošināt šo paralēllingvismu, tāpat pilnīgi noteikti neveidosies situācija, ka jaunais zinātnu doktors par savu darbu nevarēs stāstīt latviešu valodā.

Ir tā... tā kā mēs, kā zināms, visvairāk ārvalstu studentu piesaistām tieši maģistra programmās, lielākā daļa maģistru programmu, kurās ir ārvalstu studenti, tiešām notiek angļu valodā. Tā ir pasaules prakse. Bet mēs arī cenšamies nodrošināt noteiktā līmenī latviešu valodas apguvi, latviešu terminoloģijas apguvi, to ir grūti ierakstīt likumā, tā, varētu teikt, zināmā mērā ir tāda augstskolas sirdsapziņas lieta. Bet bakalaura studijas, kurās tomēr tiek apgūti jomas pamati, kurās tiek apgūta terminoloģija, bakalaura studijās tomēr mums būtu jāievēro latviešu valodas dominance. Jā, es jums piekrītu, tas likumā pietiekami nav atrunāts, bet praksē, protams, vairums bakalaura programmu ir valsts valodā un īpatsvars atbilst tam, kas ir noteikts likumā.

## **S. Bērtaitis.**

Paldies.

Un tad pēdējais jautājums ir tāds. Satversme paredz, ka personām, kuras pieder pie mazākumtautībām, ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību. Kā jūs skatāties šīs mazākuma tautību tiesības kontekstā ar šo valodu regulējumu augstākās izglītības studijās? Vai netiek kaut kādā ziņā nodarīts kaitējums šīm mazākumtautībām?

## **I. Druviete.**

Protams, šis princips ir svēts. Skaidrs, ka ikvienam ir tiesības attīstīt savu dzimto valodu un kultūru, bet nevienam nav tiesības savu dzimto valodu un kultūru uzspiest citiem, ja viņš dzīvo valstī, kurā attiecīgā valoda nav oficiālā jeb valsts valoda. Un mēģinājums pievilkt studiju valodu mazākumtautību tiesībām būtībā neiztur kritiku tādēļ, ka, nenoliedzami, mēs atbalstām principu par to, ka ģimenē un neformālās attiecībās mums ir jānodrošina brīvs jebkuras valodas lietojums, bet šeit jau mums ir runa, pirmkārt, par neobligātu izglītības ieguves posma daļu, un, otrkārt, par funkcionēšanu attiecīgajā sabiedrībā. Tātad, ja mēs nenodrošinām pietiekami augsta līmeņa valodas zināšanas, un speciālistiem tas aptver ne tikai sarunvalodas prasmi, bet arī akadēmisko prasmi, tad mēs drīzāk nonākam pretrunā ar šo principu, ar tiesību

principu, jo tādējādi tiek apgrūtināta iespēja īstenot savu profesionālo darbību, izvēlēties nodarbošanos un līdz ar to arī nodrošināt savas pamattiesības.

**S. Bērtaitis.**

Paldies.

Un pēdējais jautājums būtu tāds. Pamatprincips, kas ir šobrīd iekļauts apstrīdētajās normās ir, ka studijas augstākās izglītības līmenī notiek valsts valodā. Un tad ir zināmi izņēmumi, kad ir iespēja atkāpties no šī valsts valodas lietojuma.

**I. Druvieta.**

Jā.

**S. Bērtaitis.**

Sakiet, lūdzu, vai paplašinot šo izņēmumu klāstu un pieliekot vēl kādus izņēmumus, vai tas samazinātu valsts valodas aizsardzības pakāpi? Šo izņēmumu palielināšana novestu pie tā, ka valsts valoda būtu aizsargāta tiktu zemākā pakāpē.

**I. Druvieta.**

Pašlaik šie izņēmumi jau ir noteikti līdz tādai robežai, kur tas nav pretrunā ar šiem valsts valodas aizsardzības principiem. Vai šis izņēmumu klāsts būtu pastiprināms, tas ir jāskatās ļoti konkrēti. Var būt izņēmumi, kas šeit nav minēti, bet kas būtu mazāk nozīmīgi, bet tikpat labi var tikt pieņemts kāds priekšlikums, kas radikāli maina šo valodu konkurences situāciju. Tā kā teorētiski, protams, nevar izslēgt iespēju, ka kāds punkts vēl šim izņēmumu sarakstam tiktu pievienots, bet ļoti rūpīgi jāskatās atkal saistībā ar to, ka valodas politikā ir šis savienoto trauku princips un mēs nevaram runāt tikai tādās kategorijās, kā studiju vielas apguve vai arī attiecīgo augstskolu komerciālās intereses. No ikviena šāda lēmuma iet pavadieni uz visdažādākajām valodas funkcionēšanas jomām un tie pirms lēmuma pieņemšanas visi ir jāizsver, jāizvērtē, lai, gribot labu, nemainītu situāciju uz tādu, kas Latvijas apstākļos nebūtu pieļaujama. Jo neaizmirsīsim, ka, protams, latviešu valoda funkcionē ļoti asā valodu konkurences situācijā un līdz ar to mums, iespējams, kā nevienā valstī, ir ļoti rūpīgi jāskatās uz ikvienu lēmumu valodas jomā, jo, kā to arī Latviešu valodas aģentūra norāda savos pētījumos, sabiedrības lingvistiskā attieksme pašlaik neatbilst valsts valodas pozīciju stiprināšanai. Un šāds lēmums arī publiskajā telpā, protams, netieši var apgrūtināt arī latviešu valodas funkcionēšanu citās jomās.

**S. Bērtaitis.**

Paldies. Vairāk jautājumu nebūs.

### **A. Laviņš.**

Druvietes kundze, pašā noslēgumā es tikai vēlējos precizēt jūsu domu attiecībā uz to noraidošo attieksmi pret kvalitātes kritēriju ar novērtējumu „labi” un „izcili”. Jūs minējāt, ka būtībā pašam akreditācijas procesam kā tādām ir jānodrošina studiju programmu un studiju virzienu kvalitāte, nevis atsevišķam procesam, kurā tiek piešķirts, lūk, šāds novērtējums. Vai es pareizi uztvēru jūsu domu?

### **I. Druvieta.**

Akreditācijas process ir ārkārtīgi sarežģīts dokumentu un principu analīzes kopums. Liela uzmanība, protams, tiek pievērsta arī formāliem aspektiem. Akreditācijas process saistās gan ar dokumentu analīzi, gan arī ar iesaistīto personu uzklauššanu un pastarpināti tas ir saistīts arī ar šo programmu valodu īstenošanas jautājumu. Bet es teikšu tā – ļoti pastarpināti. Šeit es pat izvairītos jebkādā veidā pieļaut iespējamību, kā to arī pieteicēji ir norādījuši, protams, novedot jautājumu līdz absurdam, ka, lūk, tātad labās programmas īstenojam angļu valodā un tās vidējās – latviešu valodā. Tādas domas nedrīkstētu rasties, tas arī nebūtu vajadzīgs. Bet pašā akreditācijas procesā jautājumam par studiju valodu būtībā īpašas nozīmes nav, mums tagad ir bijušas kādu 40 virzienu un programmu akreditācijas, nevienā no tām eksperti īpaši nav pievērsuši uzmanību šim jautājumam. Cita lieta, ka tas dokumentos atspoguļojas.

### **A. Laviņš.**

Varbūt tas mans akcents bija ne tik daudz par valodu lietojumu, cik daudz par programmu un studiju virzienu kvalitāti. Kas... ja, piemēram, kā jūs minējāt, ir noraidošā attieksme pret šāda vērtējuma izdarīšanu – „izcili”, „labi”, „viduvēji” vai „vāji”. Ja šāda nebūtu. Kas ir tas process, kurā mēs spētu nodrošināt augstākās izglītības pakalpojumu augstākā kvalitātē Latvijā?

### **I. Druvieta.**

Tas gan nav saistīts tieši ar valodu. Tā valoda ir tikai viens no aspektiem. Valodai ir noteikti jābūt starp kritērijiem arī kaut vai tāpēc, lai absolventi savās turpmākajās darba gaitās vispār būtu spējīgi izteikties Latvijas sabiedrībai saprotamā veidā. Tur ir šī saikne. Bet saistībā ar valodu... Ja mēs vispār atsakāmies no šāda kritērija, kas, manuprāt, un šeit es vienkārši drīzāk kā universitātes administrators runāju, ļaunums, manuprāt, nenotiktu nekāds, jo, galu galā programmas tiek akreditētas vai nu uz sešiem vai uz diviem gadiem, vai vispār nē. Mums ir šāds mehānisms. Tātad, ja programma ir „viduvēja”, šeit es pasaku tikai savu viedokli, tādā gadījumā mehānisms ir akreditācija uz diviem gadiem vai, ja programma ir „neapmierinoši”, tad sākam procesu no gala,

programma tiek slēgta. Bet valodas jautājumā šis nu nekādā gadījumā nedrīkstētu būt tas pamatkritērijs, ap kuru mums pašlaik tiek izvirzīti argumenti. Apmēram tā.

**A. Laviņš.**

Labi. Paldies.

Jautājumi ir uzdoti, viedoklis ir sniegts. Druvietes kundze, es teikšu jums paldies gan par rakstveidā iesniegto viedokli, gan arī par dalību tiesas sēdē un sniegtajām izvērstajām atbildēm uz daudzajiem jautājumiem. Novēlēšu jums jauku dienu. Paldies jums.

**I. Druviete.**

Paldies, godājamā tiesa.

Lai jums veicas! Gaidām spriedumu.

Paldies.

**A. Laviņš.**

Labi.

Tā... cienījamie lietas dalībnieki. Šodienas darba apjomu esam paveikuši.

Informēšu par nākamo... par nākamajiem posmiem šīs lietas izskatīšanā. Nākamā sēde ir paredzēta 29. maijā pulksten 9.00. Tātad, vispirms atrisināsim jautājumu, vai ir pamats izbeigt lietas izskatīšanu pēc būtības, pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības, un, ja šāds pamats būs, pāriesim pie tiesu debatēm. Ir saprotami, ja, kas notiks nākamajā tiesas sēdē?...

Labi. Šobrīd tiek izsludināts pārtraukums... Jā...

**I. Nikuļceva.**

Ir saprotams, kas notiks nākamajā tiesas sēdē, bet varbūt tiesa varētu pieņemt lēmumu par debašu ilgumu, lai mēs zinātu, uz ko gatavoties. Mums parasti vajag diezgan daudz laika.

**A. Laviņš.**

Labi. Ir vietā...

Kāds būtu jūsu lūgums? Parasti ir 30 minūtes.

**I. Nikuļceva.**

Es gribētu lūgt, kā minimums, stundu uz abām, ņemot vērā to, cik daudz jautājumu šajā lietā ir iesaistīti: gan pa apstrīdēto normu pieņemšanas procesu un labas likumdošanas principu, gan arī pēc būtības saturiski, arī norma diezgan apjomīga par

Eiropas Savienības valodām un par citām svešvalodām un par kopīgām programmām... un tā tālāk... Mēs gribētu izteikties par visu.

**A. Laviņš.**

Skaidrs.

Saeimas pārstāvim... Kāds jums būtu nepieciešams laiks debatēm?

**S. Bērtaitis.**

Godājamā tiesa!

Es domāju, ka es iekļautos 30 minūtēs, bet es piedāvāju, ka varbūt tad kompromiss varētu būt 45 minūtes.

**A. Laviņš.**

Abas puses piekrīt?

**I. Nikuļceva.**

Mēs nevarēsim uz pusēm sadalīt...

**A. Laviņš.**

Tas, ko šobrīd, cienījamie lietas dalībnieki, varēšu teikt... variet šajā brīdī orientēties vismaz uz 45 minūtēm... Ja akurāti būs tāda situācija, ka vienu vai divas minūtes lūgsiet pagarinājumu, ļoti iespējams, ka tas tiks piešķirts, bet orientējieties, lūdzu, uz 45 minūtēm. Tas jau ir tāda samērā ievērojama atkāpe no ierastās prakses Satversmes tiesā attiecībā uz runas ilgumu tiesu debatēs.

Paldies, to esam atrisinājuši.

**I. Nikuļceva.**

Paldies.

**A. Laviņš.**

Pārtraukums līdz 29. maija pulksten 9.00.

*(Pārtraukums.)*